

SLOVENSKI

vestni

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Aškerčeva
Ljubljana

Jasno je, da morajo napredna gibanja svojo naprednost preizkusiti med drugim tudi v naprednem odnosu do manjšinskega vprašanja.

LETNIK VIII.

CELOVEC, PETEK, 8. MAJ 1953

ŠTEV. 25 (576)

Proslava v Mežici - manifestacija za razumevanje med narodi sosedi

Mežica je bila minulo nedeljo prizorišče za ključne prireditve v praznovanju 10. obletnice ustanovitve I. koroškega bataljona. Ta dan se je na „Prvem partizanskem srečanju“ zbralo okoli 20.000 ljudi. Poleg domačinov iz vseh krajev Mežiške doline in ostale jugoslovanske Koroške so prihiteli v slavnostno okraшено Mežico še tisoči in tisoči iz drugih pokrajin Slovenije. Pripeljali so se z rednimi in posebnimi vlaki iz Maribora, Celja in Ljubljane, v dveh vlakih preko Avstrije pa udeleženci iz Kranja, Jesenic in drugih krajev Gorenjske. Z vseh strani so prispеле praznično razpoložene množice tudi v ovenčanih avtobusih in kamionih. Valovanje ljudskih množic, kot jih Mežica še nikdar prej ni imela priložnost pozdraviti v svoji sredi, se je pridružilo še blizu 700 udeležencev iz naših koroških krajev od Brnce pa do Pliberka. Proslave v Mežici se je udeležila tudi skupina avstrijskih socialističnih tovarišev iz Celovca, med njimi bivši španski borci in demokrati, ki so občutili Hitlerjevo nasilje v nacističnih koncentracijskih taboriščih.

Utrjujmo enotnost narodov, mir in demokracijo

Proslave na razsežnem prireditvenem prostoru za Narodnim domom v Mežici se je udeležilo tudi mnogo vidnih predstavnikov političnega in kulturnega življenja Slovenije, med njimi podpredsednik Izvršnega sveta LR Slovenije dr. Marijan Breclj, Vida Tomšič, Viktor Avbelj, Tomo Breje, Franc Lubej, dr. Anton Kržišnik, Janko Rudolf, Elin Kristan in mnogi drugi.

Proslavo, ki se je odvijala pod parolo: „Utrjujmo enotnost narodov, mir in demokracijo“, je otvoril predsednik odbora za organizacijo partizanskega srečanja ing. Pavle Zaver-Matjaž s pozdravnim nagovorom, v katerem je med drugim dejal:

„Ko so pred desetimi leti prve slovenske brigade pisale novo razdobje osvobodilnega boja v Sloveniji, je Franc Rozman-Stane ustanovil 1. aprila 1943 v Koprivni I. koroški bataljon. Formiranje bataljona in njegova prva uspešna akcija, napad na Mežico v noči od 3. na 4. april, je bil iskra, iz katere se je razgorela in razplamtel vseljudska vstaja ne samo v Mežiški dolini, temveč po vsej slovenski Koroški. Koroški gozdovi so oživel in postali domovina mežiških rudarjev, ravninskih fužinarjev, boroveljskih puškarjev, gozdarjev in drvarjev, bajtarjev in kmetov, ki so zamenjali orodje s puškami in mitraljezi in šli v boj za svobodo svojega ljudstva.“

Plamen vstaje se je mogočno razgrnil od Uršlje gore preko Pece, Obirja in Svinške planine tja do Dobrača in Ziljskih planin. Ni je pedi slovenske zemlje, ki ne bi bila prepojena s krvjo borcev in posejana z njihovimi grobovi. Narodnoosvobodilna vojska je zanesla novega duha v Mežiško dolino ter je na slovenskem Koroškem prekinila proces stoletne načrtne germanizacije in ustavila val fizičnega iztreb-

Misli iz slavnostnega govora

Slavnostni govor je imel član Izvršnega sveta LR Slovenije Viktor Avbelj. Uvodoma je orisal pomen proslave kot živega spomina na veličastno borbo in zmage ter trdno enotnost slovenskega ljudstva v herojskem boju proti fašističnim silam. Ob priložnosti, kakršna je današnja, je dejal govornik, se živo spominjamo nerazdružljive enotnosti, ki je edina zmogla prenesti tudi najtežje preizkušnje. Taka enotnost je tudi danes pogoj in jamstvo za uspešno graditev socialistične družbe v Jugoslaviji in utrjuje njen pomen tudi v mednarodnem pogledu.

Dosledna in odločna borba za mir, za enakopravnost narodov, za nevmešavanje v notranje zadeve narodov in držav, za pomoč nerazvitim državam itd., uvršča Titovo Jugoslavijo v prvo borbeno vrsto naprednih sil sveta. S tem se Titova socialistična Jugoslavija ustvarjalno povezuje z vsemi naprednimi silami v svetu.

Govorec o zgodovinskem pomenu partizan-

ljanja koroških Slovencev, kar so nameravali dosledno izvesti nacistični nasilniki.

Iz narodnoosvobodilne borbe se je porodila in učvrstila volja in potreba medsebojnega razumevanja in sodelovanja dveh sosednjih narodov, potreba po razumnem sožitju na demokratičnih načelih medsebojnega spoštovanja narodnih, kulturnih in gospodarskih pravic vsakega naroda posebej.“

ske borbe na Koroškem je tov. Avbelj dejal: Ko praznujemo 10. obletnico ustanovitve I. koroškega bataljona, označujemo s tem važen mejnik v razvoju narodnoosvobodilne borbe na Koroškem. Z uspešnim razvojem narodnoosvobodilne borbe na Koroškem so poleg nešteti borcev in aktivistov, nešteti žrtev civilnega prebivalstva, ki je to borbo z vsemi sredstvi podpiralo, tesno povezana tudi imena narodnega heroja — komandanta Glavnega štaba Slovenije — tovariša Staneta-Franca Rozmana, komandanta I. koroškega bataljona narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta iz Železne Kaple, tov. ing. Zaverja Pavla-Matjaža, sekretarja okrožnega komiteja KPS za Koroško, narodnega heroja Gašperja in mnogo drugih, ki so s svojimi izkušnjami in s svojim osebnim zgle-dom prispevali k nadaljnjim, še večjim uspehom narodnoosvobodilne borbe v teh predelih.

Narodnoosvobodilno gibanje ni zajelo samo prebivalstva Slovenske Koroške, ampak se je že

zelo zgodaj razmahnilo tudi med našo manjšino v avstrijskem delu Koroške. V začetku julija 1941. leta sta se v Celovcu razgovarjala o skupnem nastopu proti slovenskim partizanom fašistična veljaka Rainer in Grazioli, že sredi 1942. leta pa je moral sam Maier-Kaibitsch priznati, da se je narodnoosvobodilno gibanje v tem času močno razvilo tudi okrog Železne Kaple, Borovelj in v Podjuni. To je najboljši dokaz visoke narodne zavesti in naprednih stremeljenj tistih Slovencev, ki so že več kot 20 let živeli odtrgani od svojega naroda in so bili v pogojih stare Avstrije predmet stalnega nacionalnega in gospodarskega zatiranja. Narodnoosvobodilna borba predstavlja torej slavno razdobje v zgodovini vseh koroških Slovencev.

Narodne manjšine naj povezujejo države

Govornik je nato podčrtal pomen nedavnega kongresa Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije ter stališče, ki ga je kongres zavzel do vprašanja zamejskih Slovencev. V tej zvezi je tov. Avbelj dejal:

IV. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva je razpravljal tudi o položaju naših narodnih manjšin v Italiji in na Avstrijskem Koroškem. Glede tega je zavzel popolnoma jasno stališče. Socialistična zveza delovnega ljudstva bo tudi v bodoče posvečala narodnim manjšinam čim večjo skrb. Z veseljem pozdravlja SZDL prizadevanja zamejskih Slovencev za sodelovanje s progresivnimi socialističnimi in demokratičnimi gibanji v teh državah in odobrava borbo proti škodljivim nacionalističnim in reakcionarnim tendencam v vrstah pripadnikov narodnih manjšin samih.

Tako stališče brez dvoma pomeni jasno izraženo voljo za poglobljanje dobrih mednarodnih odnosov, kar je osnova vse naše zunanje politike.

Pri tem pa je jasno, da morajo napredna gibanja to svojo naprednost preizkusiti med drugim tudi v naprednem odnosu do manjšinskega vprašanja. Prav tako kakor je škodljivo ozko nacionalistično povezovanje v okviru manjšin samih, tako je škodljivo in nenapredno, torej reakcionarno, ne priznavati dejansko obstoječim narodnim manjšinam njihove pravice.

Reakcionarni odnos do narodnih manjšin podžiga fašistične sile

Ob tem vprašanju, kakšni so odnosi do slovenskih narodnih manjšin, lahko ocenimo vso reakcionarnost teh odnosov do naše manjšine v Italiji, kjer s popolnoma mussolinijevskimi metodami zabranjujejo in uničujejo slovensko knjigo in slovensko besedo. Tak odnos podžiga v Italiji šovinistične, fašistične ter vojnohujšaske sile in predstavlja istočasno močan udarec njihovim lastnim naprednim silam. Zato je prav in v službi naprednih sil sploh, ko Socialistična zveza delovnega ljudstva podpira in bo v bodoče podpirala takšno našo zunanjo politiko, ki utrjuje vse pozitivne pogoje za pravično ureditev manjšinskega vprašanja.

Takšni obojestranski odnosi — pravilno razumevanje in urejanje manjšinskega vprašanja — lahko sodelovanje med dvema državama še poglobijo. Narodna manjšina v takih primerih ne predstavlja sporne točke med dvema državama, ampak lahko odigra pozitivno in napredno vlogo, vlogo povezovanja med temi državami v borbi za iste napredne cilje. V tem smislu bi bilo torej želeto, da avstrijske napredne sile tudi v bodoče, kakor kaže to doslej, pravilno razumejo odnose do naše nacionalne manjšine in onemogočijo poskuse kogar koli, ki bi hotel škoditi razvoju napredka in dobrih sosedskih odnosov.

Mislím, da lahko govorim v imenu nas vseh. (Nadaljevanje na 2. strani)

Celovško gledališče je gostovalo v Ljubljani

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, je ansambl celovškega gledališča gostoval v Ljubljani, kjer je v soboto, dne 2. maja zvečer in v nedeljo, dne 3. maja dopoldne, uprizoril v Operi Millöckerjevo opereto „Dijak-prosjak“. Zanimanje za gostovanje iz Celovca je bilo silno veliko, vstopnice za obe predstavi so bile razprodane že več dni prej, čeprav je znašala vstopnina do 160 din. (nikakor pa seveda ne do 1600 dinarjev, kakor so to poročali celovški časopisi!) za osebo.

Gostovanje Celovčanov v Ljubljani je bila manifestacija razvijanja dobrososedskih odnosov in kulturnih stikov med obema sosednjima državama. To je prišlo posebno do izraza pri sobotni predstavi, katere so se udeležili tudi vidni predstavniki kulturnega in javnega življenja Slovenije s predsednikom sveta za znanost

in kulturo tov. Borisom Zihlerom na čelu. V obojestranskih nagovorih je bila poudarjena želja po čim bolj pogosti izmenjavi kulturno-umetniških skupin, ki bi posredovale razvoj obeh narodov na različnih kulturnih področjih. Tudi kulturni referent koroške deželne vlade dvorni svetnik dr. Rudan je govoril o povezovalnem značaju umetnosti in kulture med obema deželama Slovenijo in Koroško ter ob tej priložnosti zagotovil ljubljanski publiko, da se koroška javnost že zelo veseli gostovanja iz Ljubljane, ki bo 30. in 31. maja.

Ansambl celovškega gledališča, ki je štel 140 oseb, si je ob svojem obisku v Ljubljani ogledal tudi zanimivosti mesta ter ga je predsednik sveta za znanost in kulturo LR Slovenije tov. Boris Zihler povabil na banket v palačo prosvetnega ministrstva.

Nepregledne množice iz vse Slovenije so se udeležile velike proslave desete obletnice ustanovitve I. koroškega partizanskega bataljona

Nikar več nacionalizma!

V zvezi s Prvim koroškim partizanskim srečanjem v Mežici se smatrala tudi „Die Neue Zeit“ za potrebno, da se pridruži nacističnim in komunističnim zavajajočim resnicem z objavo ostudnega uvodnika pod naslovom „Roke proč od Koroške“. Ker poznamo člankarja H. P. in njegovo preteklost, se nam ne zdi prav nič potrebno, da bi se ukvarjali z njegovimi potvorbami. Ponatiskujemo pa odgovor jugoslovanskega novinarja, ki je bil objavljen v „Slovenskem poročevalcu“.

Morda je malo kje tako malo strahu pred kritiko kot pri nas. Morda se malokje sprejemajo kritične pripombe s takšno resnostjo in pripravljenostjo kot ravno pri nas. Prepričani smo namreč, da je konstruktivna kritika eden osnovnih elementov v rasti socialistične misli in socialistične stvarnosti, in prepričani smo prav tako, da je konstruktivna medsebojna kritika med naprednimi gibanji eden najdragocenejših elementov pomoči.

Toda da preprečimo nesporazum: govorimo o kritiki, ne o nenačelnih napadih in klevetah. To sprejemamo drugače, kakor pač zaslužijo, saj se zavedamo, da je to v interesu resnice in poštenosti, pa še posebej v interesu naprednih socialističnih sil v svetu.

In kot nenačeln napad na naše ljudstvo, kot klevetanje moramo oceniti stališče, ki ga je v svojem uvodniku v poslednji aprilski številki graškega in celovškega glasila Socialistične stranke Avstrije zavzel neki H. P. iz Graza.

V članku je sicer nekaj pravih ugotovitev, v članku je obsodba vatiškanskih in nacističnih zastupljenosti mednarodnih odnosov in obsodba velikonemške koroške šovinistične klike. Poleg teh elementov pa vsebuje uvodnik še svojo posebnost. Poizkuša namreč dokazovati, da se pri nas v dvajsetih letih z ozirom na ocenjevanje nacionalnih vprašanj ni nič kaj dosti izpremenilo, da danes uganjajo nacionalizem Titovi pristaši, tako kot so ga nekoč klerikalci, da piše danes „Poročevalec“ takšne neumnosti, kot jih je nekoč „Slovenec“ in tako naprej.

Kot dokaz za takšne trditve in za takšno obračunavanje z nacionalizmom, ki naj bi po mnenju pisca pri nas obstojal, navaja avtor, da je „Poročevalec“ 21. aprila v svojem članku o pripravah za partizansko srečanje v Mežici govoril o „naši Koroški“. To naj bi bil dokaz nacionalističnih stremeljenj pri nas!

Če bi kateri koli naš list dejansko objavil kaj takšnega, kar bi lahko žalilo avstrijsko ljudstvo, bi vsak dobronameren človek najprej poizkušal ugotoviti, če gre pri tem dejansko za namerno žalitev ali pa morda za nenamerno zadevo. In poizkušal bi stvari reševati pametno, prijateljsko, tako da sodelovanju med dvema sosednjima narodoma ne bi mogel škodovati. Če pa se nekdo ob najmanjšem povodu zažene z vso srditostjo proti drugemu, potem to dokazuje, da v bistvu ne odloča želja za dobrimi medsebojnimi odnosi, pač pa sovraštvo. Da torej ponovimo. Če se je H. P. zagnal na nas in nam ob nekem malenkostnem, osamljenem povodu očita nacionalizem, potem samo dokazuje, da ni prijatelj naše domovine in našega ljudstva, in dokazuje tudi to, da z internacionalizmom in socializmom nima nič skupnega, da ga v odnosu do našega ljudstva vodi dejansko reakcionarni nacionalistični duh!

Če takšen postopek ni dopusten za socialista, potem bi opozorili še na neko malenkost, na postopek, ki javnemu delavcu, publicistu ni dovoljen. Kdor hoče uporabljati dokaze, se mora najprej prepričati, če so ti dokazi resnični. H. P. je pa bral v vatiškansko-nacistični „Kleine Zeitung“ neke potvorbe in te potvorbe vzel za svoj osnovni dokaz. Dejansko pa „Poročevalec“ v svoji reportaži od 21. aprila sploh ni pisal tako, kot mu to H. P. očita. Govoril je sicer o „naši Koroški“, kjer so priprave za partizansko srečanje, to „našo Koroško“ pa je še točneje označil z imeni, kot so Mežica, Prevalje, Dravograd ali Slovenj Gradec. „Poročevalec“ je pisal tudi, da pridejo na prireditve tudi Slovenci iz „avstrijske Koroške“, da bodo vozili vlaki čez „avstrijsko Koroško“ in podobno. Ob takem dejstvu je treba ugotoviti, da je avtor članka v dveh avstrijskih listih postopal neresno in nepošteno!

Ne mislimo izgubljati besed z razpravljanjem o tem, ali smo resen list ali pa listič, kot nas H. P. posmehljivo imenuje. Ne mislimo razpravljati o tem, ali pišemo to, kar si naše ljudstvo želi, ali pa neke neumnosti, kar nam H. P. očita. To vse je stvar privatnega okusa in seveda — objektivnosti. Prepuščamo našim kolegom v redakcijah obeh listov, da o tem presodijo tako, kot bi v nasprotnem primeru storili mi. Avstrijskim kolegom prepuščamo tudi presojo o tem, če je najprimernejše, da se hkrati s takšnim uvodnikom na senzacionalen način objavijo klevetniške sodnijske izjave pobeglega kriminalca, ki ga je avstrijsko sodišče oprostilo, čeprav je sam priznal uboj našega miličnika. Priliko, ki jo nudi razpravljanje o članku H. P. bi izkoristili za to, da poizkušamo prispevati

Proslava v Mežici

(Nadaljevanje s 1. strani)

da se v takem naprednem smislu rešujejo odnosi med sosedama Avstrijo in Jugoslavijo. Slovenska nacionalna manjšina bo lahko z vsklajevanjem interesov naprednih sil sploh in z rešitvijo svojih manjšinskih pravic dejansko ogromno prispevala k povezovanju teh dveh sosednih držav, če se bodo takšni odnosi ohranili in utrjevali tudi v bodoče.

Maršal Tito je poslal pozdrave

Po končanem govoru je bila prebrana brzojavka, s katero je maršal Tito udeležencem izrazil svoje čestitke in pozdrave ter sporočil, da se tokrat žal ne more odzvati povabilu na proslavo v Mežici, da pa bo svojo obljubo izpolnil, čim mu bo mogoče.

V nadaljevanju predpoldanskega programa

so nastopile združene godbe Mežiške doline, dijaki gimnazije v Ravnah pa so v zborni recitaciji izvajali znamenito Župančičevo pesnitev „Duma“. Po nastopu združenih pevskih zborov Mežiške doline je nastopil še Kernjakov zbor ter žel pri poslušalcih viharno odobravanje. Med opoldanskim odmorom so na vseh koncilih velikega veselicega prostora igrale različne godbe, popoldne pa so nastopile skupine z narodnimi plesi, posebno pozornost je vzbudilo „štehanje“, ki so ga izvajali Brnčani. Preostali čas je bil izpolnjen z vsesplošnim ljudskim veseljem. V živahnem vrvežu so se srečavali tovariši, znanci in prijatelji ter ob radostnem svidenju obujali spomine na skupno preživetvo najtežje a hkrati najbolj slavno dobo partizanske borbe na Koroškem, ki je tudi na naših tleh položila temelje za razvoj novega duha in rast novega človeka.

Z imenom ne bodo izbrisani zločini

Minuli mesec je poteklo deset let, odkar je zloglasni nacistični krvnik Freisler obsodil 13 koroških Slovencev na smrt z obglavljenjem, mnogo drugih naših zavednih ljudi pa na dolgotrajne ječe.

Toda Freisler se ni „proslavil“ le s svojimi krutimi obsodbami nad člani našega ljudstva, marveč je bil znan daleč po vsej Nemčiji pod imenom „krvavi Freisler“, ker je med vojno kot predsednik nacističnega „ljudskega“ sodišča vsepovsod obsodil nešteto mož in žena na smrt. Zaslužni kazni je ušel le na ta način, da ga je pred koncem Hitlerjeve Nemčije ubila bomba.

Letos, 30. aprila — skoro točno ob deseti obletnici obglavljenja 13 selskih in kapelskih žrtev — je sodišče v Berlinu izreklo zaplemba Freislerjevega premoženja v vrednosti 80.000 D-mark (skoro pol milijona šilingov), ki ga je posedoval v Berlinu. Njegovo ostalo premoženje so nemške oblasti zaplenile že prej. Pred-

sednik sodišča za denacifikacijo je v utemeljitvi svoje sodbe poudaril, da nobeno nemško sodišče ne bi bilo moglo na podlagi obstoječih zakonov zadosti strogo kaznovati Freislerjevih dejanj in nezaslišanih zločinov, in da bi bili morali zanj uvesti poseben zakon.

Prošnjo Freislerjeve vdove, da bi njegovo premoženje v Berlinu prisodili njej, je sodišče zavrnilo. Pač pa so ji nemške oblasti spričo zločinov, ki jih je zakrivil, dovolile za naprej uporabo svojega deklarskega imena. Izjavila je, da bo tudi za svoje otroke zaposila za spremembo imena, „da jih ne bi očetovo ime oviralo v življenju“.

Z njegovim imenom pa ne bodo izbrisani iz zgodovine zločini, ki jih je počel nacistični krvnik Freisler, kakor tudi ne bodo izbrisani iz spomina ljudi in narodov vsi nečloveški zločini, ki jih je izvajal fašistični Hitlerjev režim nad svojimi brezštevilnimi žrtvami.

Elleanor Roosevelt

Gospa Elleanor Roosevelt, vdova nekdanjega ameriškega prezidenta Roosevelta, igra danes v Ameriki še pomembno vlogo. V kratkem bo potovala po Evropi in obiskala med drugimi državami tudi Avstrijo in Jugoslavijo. (AND)

malenkost še k dvema vprašanjema, ki se postavljata ob nepričakanem uvodniku.

Predvsem bi radi vprašali člankarja, če meni, da je celotna naša politika izraz nacionalizma? Na primer dosledna borba za enakopravnost in suverenost vašega naroda, ki jo vodimo v Organizaciji združenih narodov, ali pa ureditev manjšinskega vprašanja v naši državi? Ali postavljajo nacionalisti stvari tako, kot je to storil na primer v svoji resoluciji nedavni kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije? Ali je partizanska proslava v Mežici, ki je vzbudila onstran meje baje toliko vznemirjenja, izzvenela v duhu prijateljstva in sodelovanja med narodi ali v duhu nacionalizma?

Seveda, če meni člankar, da je priznavanje dejstva, da žive tudi izven meja Slovenci, ki so po naravnih zakonih sestavni del svojega ljudstva, nacionalizem, potem se ne razumemo prav.

Izumirajoče ljudstvo

V avstrijskem tisku lahko zasledujemo zadnje čase zelo resne glasove, ki se bavijo s perečim narodno-političnim problemom. Tisk govori o vznemirljivi nevarnosti, ki preti avstrijskemu ljudstvu, o izumiranju naroda. Številka rojstev je pričela v primeri z umrljivostjo rapidno padati. Na Dunaju na primer je bilo leta 1947 23.500 rojstev, dočim navaja statistika leta 1952 samo še 12.317 rojstev. Smrtnih primerov pa je bilo leta 1952 na Dunaju 24.953, kar pomeni, da je leta 1952 na Dunaju 100 odstotkov ljudi več umrlo, kakor pa se jih je rodilo. Vznemirajoče razmerje pa je tudi v drugih predelih Avstrije. Kaj bi takšna trajna neugodna razlika med rojstvi in umrljivostjo pomenila za obstoj ljudstva v nekaj desetletjih, se za bodočnost naroda zaskrbljeni činitelji predobro zavedajo.

Pojav nerazpoloženja do otroka in odklanjanje rojstev je v prvi vrsti pripisati neugodnim socialnim razmeram. Stanovanjska stiska je še vedno občutna. Negotovost trajnega miru in v zdušje hladne vojne povzroča zaskrbljenost za mirno in neskaljeno družinsko življenje v bodočnosti in odvrta marsikoga, da bi si ustanovil družino, ker tudi sklepanje zakonov je v Avstriji zelo nazadovalo. V nemali meri pa je vzrok neveselja do sklepanja zakonov in odklanjanja naraščaja grozeča negotovost na delovnem trgu in visoke številke stanja brezposelnih.

Razen tega pa se nam dozdeva, da se je poizkušal člankar poslužiti pri svojem napadu na šovinistične sile v Avstriji taktike zlate sredine, da si je hotel prilastiti monopol na internacionalistično postavljanje med dvema nacionalizmoma, med velikonemškim in med slovenskim, ki baje pri nas obstoja. Prepričani smo, da je takšno stališče nenačelno, oportunistično. In prav tako smo prepričani, da takšno taktiziranje sil socializma ne more krepiti. Socializem lahko raste in zmaga samo v principielni borbi proti silam reakcije. In tega bi se tudi H. P. moral zavedati.

Brez ozira na prepričanje in mnenja H. P.-ja pa smo prepričani, da se bo tudi v bodoče vkljub raznim sovražnim poizkusom krepilo sodelovanje našega delovnega ljudstva z vsemi naprednimi silami v svetu. Seveda tudi z avstrijskimi socialisti. J. K.

Ob robu

partizanskega srečanja v Mežici

Pričakovati je bilo, da bo mežiško partizansko srečanje kot počastitev slavni dni vstaje koroškega ljudstva proti Hitlerjevi tiraniji vznemirilo tiste duhove na tej strani Karavank, ki venomer brbljajo o demokraciji in miru z namenom, da bi lažje zakrili nacionalno mržnjo in zlonamerne laži, ki se jih poslužujejo v praksi. Kakšna bujna fantazija je obsedla zagrenjene možgane družičini okoli „Volkszeitung“ in „Volkszeitung“ spričo preproste resnice, da se je partizanskega srečanja v Mežici udeležilo blizu 700 ljudi iz naših krajev, je dokaj jasno razvidno iz naravnost smešnih izmišljotin, s katerimi sta se dopolnjevali „Volkszeitung“ in „Volkszeitung“.

Če se želite nasmejati, poiščite prvomajsko številko „Volkszeitung“. Na drugi strani najdete v desnem kotu zgoraj med ostalimi neumnostmi napisano naslednje: „Prvotno je bila koroškim Titoistom dana naloga pridobiti za prireditve vsaj tisoč udeležencev iz spodnje Koroške.“ V „Welt und Sport“, t. j. v ponedeljski izdaji „Volkszeitung“ od 4. maja, pa je vsak od tisočih že dobil šest mladih in sicer v prvem članku na prvi strani, kjer je zapisano: „Izkazalo pa se je, da to. na papirju javljeno število nekdanjih partizanov noče imeti s komunisti nobenega opravka več. Namesto najavljenih 6000 udeležencev, se je odzvalo „samo“ okoli 600 mož, žena in otrok za transport v Jugoslavijo.“

Sedaj pa — v kolikor vam preostaja čas za šalo — vzemite „Volkszeitung“, datiran s 5. majem, kjer boste prav tako na prvi strani in v prvem članku zasledili: „Udeležba iz Koroške je dosegla skupaj z otroci vsekakor samo okoli 10 odstotkov od Titoistov pričakovanega števila udeležencev...“

Torej tako: Prvotno vešč v „Volkszeitung“ o 1000 predvidenih udeležencih najdemo v „Volkszeitung“ pomnoženo s šest — nakar jo, tako „zrejeno“ ponovno prevzame „Volkszeitung“, pa seveda tudi „Kleine Zeitung“, za katero se zdi skoraj čudno, da iz 6000 ni reproducirala 60.000 „predvidenih“. Blagor bralcem, ki so počlašeni s takšnimi in sorodnimi izmišljotinami samo zato, da gospodi okoli „Volkszeitung“, „Volkszeitung“ in „Kleine Zeitung“ ne bi bilo treba priznati, da se jim od jeze razliva žolč, ker se je partizanskega srečanja v Mežici udeležilo toliko koroških Slovencev s tostran meje. Da bi zasenčili to preprosto resnico, so si izmislili pravljico o desetkrat večjem številu „predvidenih“ udeležencev. S ciljem zmanjšati pomen tega veličastnega partizanskega srečanja, ki je potekalo v spominu na upor proti fašizmu ter v duhu spoštovanja med narodi, so z mastnimi črkami in mnogo pisali tudi o tistih šestih jugoslovanskih državljanih, ki so iz želje za pustolovščino ali s kakršnih koli nepomembnih vzrokov izkoristili priliko ter pri vojni preko avstrijskega ozemlja izskočili iz vlaka. „Volkszeitung“, „Volkszeitung“ in „Kleine Zeitung“ pa še nikoli niso obvestile svojih bralcev o številnih vrnitvah v tujni razočaranjih.

Da, zares, to nas ne čudi, saj je znano, da se v obrekovanju in izmišljanju pač vselej enaki srečajo, kar doprinaša k temu, da jih ljudstvo spoznava.

Slovenska kmečka zveza sporoča

Za ureditev poslopij slovenske kmetijske šole v Podravljah je g. Anton Gril, p. d. Jegart iz Plaznice, radevolje prispeval deset kub. metrov okroglega lesa.

Odbor za šole in tečaje Slovenske kmečke zveze se tem potom g. Grilu pristrčno zahvaljuje in priporoča, da bi se poti, ki jo je za ureditev naše ustanove — slovenske kmetijske šole — nakazal g. Gril, pridružili vsi koroški Slovenci.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu bo na splošno željo prebivalstva Bilčovsa in okolice v soboto, dne 9. maja 1953, ob 20. uri ponovilo pri pd. Miklavžu Finžgarjevo ljudsko igro

„Divji lovec“

na katero so vsi od blizu in daleč pristrčno vabljeni.

V nedeljo, dne 10. maja 1953, ob 14.30 uri gostuje Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ iz Bilčovsa s priljubljeno Finžgarjevo igro

„Divji lovec“

pri Adamu v Svečah.

K številni udeležbi vabi

o d b o r.

Letošnji 1. maj v Avstriji v znamenju porasta naprednih socialističnih sil

Prvi maj, praznik delovnega ljudstva, je v Avstriji vsako leto bolj tudi dan merjenja naprednih z nazadnjaškimi silami. Medtem ko redkoštevilni delavci, ki so še organizirani v okviru OeVP, prvi maj le „praznujejo“, ker jim njihovi visoki šefi pravijo, da je bilo že dovolj marširanja, se med seboj merijo (če je to sploh še možno trditi!) v ločenih povorkah socialistični delavci in oni, ki še vedno nasedajo kominformovskim lažisocialističnim vabam. Da o dejanskem merjenju sil pravzaprav niti ne more več biti govora, vsaj ne na Koroškem, se je pokazalo na letošnji prvi maj v Celovcu, ko je za mikroskopično kominformovsko povorko kakih 250 do 300 ljudi, med katerimi je bilo razen tega še precej nedoraslih otrok, sledila povorka socialistov, ki je bila tokrat dejansko mnogo močnejša kot vsa leta doslej. Cenijo, da se je socialistične prvomajske proslave udeležilo okoli 12.000 ljudi.

Kar so pokazale že minule februarске volitve na Koroškem, namreč močni porast naprednih socialističnih sil na Koroškem, je letošnji prvi maj še podčrtal in potrdil. Pa ne le to, tudi parole na transparentih, ki so jih nosili demonstranti s seboj, so odgovarjale potrebam in željam demokratičnih naprednih ljudi. Da omenimo le eno: „Priateljstvo vsem narodom!“ — ki brez dvoma velja tudi stremljenju večine demokratičnega prebivalstva na Koroškem po mirnem in prijateljskem sožitju med obema narodoma v deželi.

Prav tako kot na Koroškem je bil letošnji prvi maj v znamenju porasta naprednih socialističnih sil tudi na Dunaju, kjer je skoraj štiri

ure trajala socialistična povorka, ter v ostalih večjih mestih po vsej Avstriji.

Prvi maj v Jugoslaviji

Bolj kot kjerkoli proslavljajo delovni ljudje nove Jugoslavije svoj prvi maj. Tam to že davno ni več le praznik delavcev, ampak vsega delovnega ljudstva v mestih in na deželi. Letošnje prvomajsko slavlje se je po vsej Jugoslaviji začelo z velikimi paradami enot Ljudske armade in športnih organizacij v Beogradu in ostalih glavnih mestih Ljudskih republik, ki jim je povsod prisostvovalo ob pločnikih cest in trgov na stotisoče gledalcev. Na prvomajski popoldne in še naslednje dva dni so se nato vrstile številne športne, kulturne in druge prireditve.

Na čelu socialistične prvomajske povorke v Celovcu je korakal deželni glavar F. W e d e n i g s svojimi najožjimi sodelavci. — Socialistične prvomajske parole so oznanjale prijateljstvo vsem narodom.

... in drugod po svetu

Na stadionu „I. Maj“ v Trstu so tržaški Slovenci in skupno z njimi demokratični Italijani proslavili prvi maj. Ob tej priložnosti se je v svojem slavnostnem govoru predsednik OF za tržaško ozemlje Franc Stoka spomnil tudi obletnice osvoboditve Trsta. Proslava se je vršila pod geslom: „Za zmago borbenega bratstva delovnih množic Slovencev in Italijanov mesta in vasi“.

V vzhodnem in zapadnem Berlinu se je udeležilo prvomajskih proslav okoli milijon prebivalcev. Proslave so se vršile na mestih, ki sta ločeni eno od drugega le nekaj sto metrov. Kljub temu, da so na eni strani govorili o potrebi po svobodi in enotnosti Berlina in celotne

Nemčije, na drugi pa zahtevali odstranitev Adenauerjevega režima kot pogoj za združeno Nemčijo, ni prišlo do nobenih incidentov. Pač pa so bili incidenti v Münchenu, kjer so se kominformovski demonstranti pretepali s policijo in je le-ta uporabljala proti njim brizgalne ter puškina kopita.

V Moskvi so opazovalci ugotovili, da je bila letošnja vojaška parada mnogo krajša od parad vsa prejšnja leta. V vseh satelitskih državah Moskve so v govorih propagirali sporazum velikih štiri, v Pragi pa je Zapotocky poleg tega tudi omenil potrebo po sklenitvi avstrijske državne pogodbe, ki da jo zapadne velesile zavlačujejo.

Prepovedane so bile prvomajske manifestacije v Teheranu zaradi obsednega stanja in v Južni Koreji, kjer so sme biti samo „uradne“ proslave prvega maja. Razen na Japonskem, kjer je prav tako kot lani prišlo do nekkih incidentov, so sicer potekale vse prvomajske proslave v svetu brez znatnih nemirov.

KOLENDAR

Sreda, 6. maj: Janez
Četrtek, 7. maj: Stanislav, škof
Petek, 8. maj: Dionizij.
Sobota, 9. maj: Gregor Nacianški
Nedelja, 10. maj: Antonin, škof
Ponedeljek, 11. maj: Frančišek Hier.
Torek, 12. maj: Pankracij in tovariši
Sreda, 13. maj: Servacij
Četrtek, 14. maj: Vnebohod, Bonifacij
Petek, 15. maj: Izidor, kmet.

SPOMINSKI DNEVI

7. 5. 1833 Rojen skladatelj Johannes Brahms —
8. 5. 1945 Kapitulacija Nemčije
9. 5. 1805 Umrli nemški pesnik Friedrich Schiller — 1870 Umrli angleški pisatelj Charles Dickens — 1945 Koroški partizanski odred vkorakal v Celovec.
10. 5. 1876 Rojen na Vrhniki pisatelj Ivan Cankar — 1940 Nemčija napadla Belgijo in Nizozemsko.
12. 5. 1943 Konferenca političnih delavcev na Koroškem.
13. 5. 1907 Kongres ruskih socialistov v Londonu — 1944 Bataljon vzhodnokoroškega partizanskega odreda vdrl v Bistrico pri Pliberku.
14. 5. 1940 Kapitulacija Nizozemske. Kraljica Wilhelmina zbežala v Anglijo — 1948 V Tel Avivu v Palestini razglašena ustanovitve neodvisne židovske države „Israel“.
15. 5. 1942 Izšel odlok IOOF o vzpostavitvi ljudske oblasti na slovenskem osvobodjenem ozemlju.

Libuče

Pavleja Mesnerja ni več med nami. Življenje mu ni bilo z rožicami poslano. Kot zidar si je z delom svojih rok prideloval zase in ženo trdi vsakdanji kruh. Zadnje čase ga je zrahlanost zdravje oviralo, da je le težko delal in se s težavo prebijal skozi življenje. Kot človek je bil dober družabnik in je rad zahajal v družbo v bližnji gostilni k Hrustu, kjer je mogoče tudi iskal tolažbo v alkoholu. Pa kdo bi mu zameril, saj je bil trpin vse življenje. V Libučah sta si zgradila z ženo lično hišico. Letošnjo pomlad pa se mu je zdravstveno stanje poslabšalo in moral je iskati pomoči v bolnišnici v Celovcu. Vendar je bilo zaman in na smrt bolnega je žena prepeljala na dom, kjer je kmalu nato preminul.

Vse svoje življenje se je zavedal svoje pripadnosti slovenskemu ljudstvu in je moral zaradi svoje zavednosti požreti marsikakšno pikro opazko od strani narodnih nestrpnostev. Vzorno sta z ženo skrbeli in krasila partizanski grob na libuškem pokopališču.

V petek, 24. 4. t. l., pa smo Pavla ob številni udeležbi znancev in prijateljev izročili materi zemlji na domačem pokopališču. Naj mu bo zemlje lahka, preostalim pa izrekamo odkrito sožalje.

Po naši zemlji

Ziljani so Ferlitschu izprašali vest

Zadnji torek za namestnika deželnega glavarja Ferlitscha ni bil ravno prijeten dan. V Zahomcu pri Hrebcu so se sestali zastopniki ziljskih vasi, ki imajo svoje planine na italijanski meji, da se z namestnikom deželnega glavarja Ferlitschem in okrajnima glavarjema iz Beljaka in Šmohora pogovorijo o odškodnini, ki jo morajo plačevati Italiji za pašo onstran meje. Kakor znano, gre pri tem za planine oz. za lastnino ziljskih vasi, ki jim je bila odvzeta za časa Mussolinijeve Italije in je postala last tako imenovane „Ente“. Razumljivo, da se Ziljani nikdar niso odrekli tej lastnini in jo z vso verno terjajo nazaj, posebno sedaj, ko je Mussolinijeva vladavina končala. Zato tudi niso bili v torek nič navdušeni, ko jih je g. namestnik deželnega glavarja Ferlitsch prepričeval, da morajo pač plačati, če hočejo pasti in to isti g. Ferlitsch, ki jim je ob drugih priložnostih že ponovno obljubil, da bo skrbel, da jim bo uropana lastnina spet vrnjena.

Ziljani so ga tudi nedvoumno opozorili na to njegovo obljubo in mu pokazali primer rešitve pašniških pravic na jugoslovansko-avstrijski meji in g. namestnika deželnega glavarja vprašali, zakaj to ni tudi na italijansko-avstrijski

strani mogoče. G. Ferlitsch ni vedel drugega izgovora, kakor da jim je obljubil posebno delegacijo v Italijo pod svojim vodstvom, vendar šele po končanih volitvah v Italiji, ko bo krščanski gospod De Gasperi to zadevo lahko rešil. Sedaj da je to nemogoče, ker bi sicer ostale stranke De Gasperija zaradi tega napadale. V svoji politični modrosti je končno utemeljeval, da bo rešitev tega vprašanja mogoča le z De Gasperijevo stranko, ker levičarske stranke za taka vprašanja sploh niso dostopne. Tudi v tem primeru so Ziljani Ferlitscha opozorili na rešitev ob jugoslovansko-avstrijski meji, kjer je socialistična Jugoslavija pokazala polno razumevanje, dočim se krščansko demokratska De Gasperijeva Italija že desetletja okorišča s tujo lastnino. Ko so navzoči prizadeti kritizirali tudi še zunanjega ministra Gruberja, je Ferlitsch z vso vehemenco obljubil, da bo to vprašanje rešil še pred svojim odhodom iz javnega življenja in da bo to nekak zaključni akt njegovega političnega delovanja. Ziljane sedaj posebno zanima, kdaj smejo pričakovati to rešitev in zaključni akt Ferlitschevega političnega udejstvovanja. Splošna želja je vsekakor, da bi bilo to raje kmalu in ne šele čez dolga leta.

Bivši poslanec Ivan Starc umrl

Iz Št. Lenarta pri sedmih studenih se je v soboto, dne 2. t. m., razširila po naši zemlji vest, da se je v gozdu ponesrečil in da je na posledicah poškodb umrl nekdanji poslanec župnik Ivan Starc.

Rajni je bil pri volitvah l. 1927 kot tajnik političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem izvoljen na mesto dotedanjega poslanca župnika Vinka Poljanca na listi koroške slovenske stranke v deželni zbor in je v njem zastopal stranko do časa, ko so duhovniki morali na videz opustiti javno politično delovanje in ga je nasledoval kot poslanec v koroški deželni zbornici Janko Ogris iz Bilčova. Z vstopom župnika Ivana Starca v nekdanje politično vodstvo, se je pričela strogo klerikalna smer v koroški slovenski politiki.

Dočim je do leta 1927 bil prvi poslanec vedno laik in je borbeni župnik Vinko Poljanec razmeroma širokogrudno in samostojno zastopal nacionalne interese koroških Slovencev, je od leta 1927 dalje kandidiral na prvem mestu župnik Ivan Starc in so v politiki slovenske

stranke vedno močnejše prišle do veljave direktive nemškega ordinariata. Po teh direktivah so koroški Slovenci na volitvah leta 1930 dali pod pritiskom ultimata siceršnje politične razcepitve najprej svoje glasove za državni zbor nemško šovinistični krščanski socialni stranki, pozneje pa je politično vodstvo z izločitvijo vseh napredno mislečih ljudi popolnoma zajadralo v klerofašistično Vaterländische Front.

Treba je poudariti, da je bil župnik Starc kljub tem direktivam vedno vnet Slovenec in da je tudi, kolikor mu je bilo kot duhovniku pač mogoče in zaradi pokorščine škofu sploh dovoljeno, z vsmo zastopal koristi koroških Slovencev v deželnem zboru, v katerem se je v dobi njegovega poslanstva bila ostra borba okoli vprašanja tako imenovane kulturne avtonomije, in na manjšinskih kongresih, na katerih je bila v tistem času posebno živahna delavnost. Zaradi tega je bil rajni poslanec Starc čestokrat kamen spotike in predmet ostre kritike pa tudi napadov s strani naših narodnih nasprotnikov. Menda ga prav zaradi tega tudi ni hotela šči-

titi niti vplivna beseda škofa Hefterja niti mogočna roka generalnega vikarja Kadrasa pred nacističnimi nasilji, da je moral med prvimi zapustiti rodno koroško zemljo, medtem ko so njegovega predhodnika Vinka Poljanca uničili s trupom.

V pregnanstvu je živel najprej v Gloggnitzu, pozneje pa na Gradiščanskem, deloma tudi med Hrvti, od koder se je po zlomu nacizma leta 1945 poskusil z delom naših izseljencev preko Jugoslavije čim prej vrniti domov na Koroško. Pa še to mu je bilo najprej zabranjeno, da se je moral začasno ponovno vrniti nazaj na kraj svojega pregnanstva. Po končni vrnitvi na Koroško je prevzel faro v Št. Lenartu pri sedmih studenih, kjer ga je zadnji torek tudi spremljala velika množica ljudi na njegovi zadnji poti.

Vse kaže, da je nemški ordinariat tudi še na pogrebu diktiral, kajti šele po dolgem govoru Slovincem le preveč „dobro“ znanega prošta Ninausa v nemškem jeziku so smeli biti pogrebni nagovori tudi še v slovenščini. Na odprtem grobu so nekdanjemu poslancu zapeli v slovo cerkveni pevci iz fare njegovega delovanja — iz Št. Lenarta in Hodiš ter pevski zbor SPD „Dobrač“ iz Brnce. Med številnimi drugimi venci ob mrtvaškem odru in na poti med mrtvaškim sprevedom na mrtvaškem vozu sta visela tudi venec njegovega poslanskega tovariša predsednika DFDL dr. Franca Petka in venec Slovenske prosvetne zveze. Pogrešali pa smo na pogrebu zastopstvo koroškega deželnega zbora, katerega nekdanji član je rajni bil in v katerem se nahajajo tudi danes še nekateri njegovi sovrstniki. V drugih podobnih primerih ni bil prezrt ta vpljudnostni akt pietete.

Zahvala

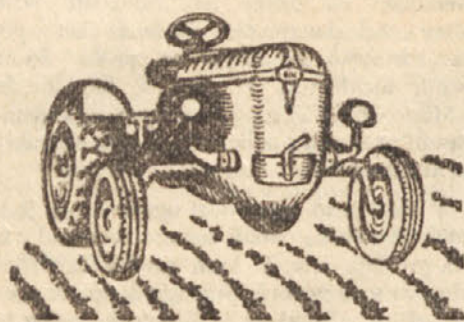
Po težki izgubi, ki nas je prizadela ob prerani smrti našega dragega moža in očeta

Janeza Žagarja

pd. Tomažiča v Brdeh pri Kotmari vesi se najiskrenejše zahvaljujemo vsem številnim žalnim gostom, ki so ga spremljali na njegovi poslednji poti. Prav posebno pa se zahvaljujemo Zvezi slovenskih izseljencev in njenemu predsedniku g. Vinku Gröblacherju za lepi darovani venec ter g. Janku Ogrisu za čustvene poslovilne besede. Iskreno se zahvaljujemo tudi domačemu župniku gospodu Repniku za njegovo tolažbo in globoko zajeti pogrebni nagovor.

Brde pri Kotmari vesi, 30. 4. 1953.

Zalujoča družina Žagarjeva.

Obvestila NAPREDNIH GOSPODARJEV

Letos spet pomoč pri preiskavah zemlje

Vsled nestalnosti cen in padea teh pri živini, krompirju in drugih kmetijskih proizvodih je marsikateri naših gospodarjev, posebnost oni, ki se nahajajo v slabših pridelovalnih prilikah, vrgel že puško v koruzo in je začel vse investicije (nabavo strojev, boljše seme, umetna gnojila itd.), ki služijo dvigu in zboljšanju pridelkov, opuščati. „Vsaj se ne izplača, vsaj ne dobim vložnega kapitala vrnjenega“, marsikdo z gnjevom naglašuje.

Je v resnici tako, da smo v Avstriji zašli pri kmetijskem gospodarstvu že docela na kant. In če bo šlo tako kot v zadnjih mesecih še dalje naprej, bo začel kmalu na naših gruntih iz vseh smeri peti boben.

Vendar, kljub vsemu temu našega poklica (obdelovanje zemlje), ne moremo enostavno opustiti.

Ne preostaja nam torej drugega kot še naprej orati, sejati in gnojiti in gledati, da pridelamo čim več in kakovostno čim boljše blago.

Od prehrane rastlin, od gnojenja pa je od-

visna polovica našega prizadevanja na polju. Če ste brali v letošnjem zimskem času razne avstrijske strokovne liste, so vam vsi, črno na belem dokazali, da se kljub vsemu uporaba umetnih gnojil še izplača.

Večinoma vendar strokovnjaki, pisci teh listov, niso povedali, da je bila pri njih uporaba umetnih gnojil pač predvsem zaradi tega izplačljiva, ker so gnojili in uporabljali umetna gnojila v prvi vrsti strokovno šolani ljudje na vsestransko preizkušeni in preiskani zemlji.

Umetna gnojila, apno in gnoj moremo izplačljivo in s haskom uporabiti le v primeru če vemo, ali je zemlja kislila ali lužnata, če nam je znano, ali in koliko se nahaja v naši zemlji apna, če smo si vsaj približno na jasnem, ali in koliko fosforja in kalija našim zemljinam manjka.

Odgovor na ta vprašanja more v današnji meri dati le gnojilni poizkus in kemična preiskava. Ker traja še preveč dolgo, da nam dá poljski gnojilni poizkus primerne rezultate in večinoma vsled pomanjkanja ljudi tudi

nimamo časa za izvedbo teh poizkusov, najceneje in najhitreje pridemo do podatkov glede kakovosti in gnojilnega stanja zemlje na ta način, da jo damo preiskati.

Seveda ne smemo pričakovati od preizkušenej prsti čudežev. Višina in kakovost pridelkov ni odvisna samo od prehrane rastlin (katero usmerjamo lahko na podlagi preiskav zemlje), ampak tudi od vlažnosti, obdelovanja, vremena, podnebnih razmer, kakovosti semena itd. Kljub temu je vendar preiskava zemlje eden od zelo važnih pripomočkov za rentabilni dvig in zboljšanje pridelkov.

Tudi s preiskavo zemlje samo z ene njive ali enega travnika izmed številnih naših v pogledu sestave tako zelo raznolikih parcel ne moremo dobiti že uporabne podlage za gnojenje vseh parcel našega prostranega posestva. Vsako zemljišče, katero že čisto grobo, po zunanem videzu smatramo kakovostno za drugačno, moramo dati posebej preiskati. Tudi se priporoča vsa tipična zemljišča po dveh, treh letih dati ponovno preiskati.

Tudi letos Slovenska kmečka zveza nadaljuje s svojim delom z brezplačnim, po predpisih izvršenim jemanjem vzorcev zemlje za preiskavo, z brezplačno zgotovitvijo gnojilnih načrtov in z delno pocenitvijo preiskav samih.

Najverodostojnejše podatke nam nudijo oni vzorci zemlje, katere smo vzeli ali zgodaj spomladi, ali pa skoraj po žetvi. Vsekakor ne neposredno po izvršenem gnojenju.

Letos bo mogoče kemično analizo zemlje in preiskavo izvesti — po isti ceni kot lani — v taki obliki, da bomo mogli ugotoviti predvsem točno količino potrebnega apna vsake zemlje po najnovejši metodi, po Schachschabel-u. Doslej je bilo potrebo apnenja vendar ugotavljati le približno po takoiimenovanem pH-številu.

Članom SKZ in organizacijam priporočamo, da se čimprej prijavijo za morebitno jemanje vzorcev zemlje in izvedbo preiskav, ker je v letu le malo dni, v katerih se dá uspešno jemati vzorce. „Kdor prej pride, prej melje“, pride prej na vrsto pri jemanju vzorcev in preiskavi zemlje.

Če dá n. pr. posameznik zemljo v preiskavo, mora plačati za vzorec 26 šilingov. Za ta visoki znesek pa k preiskovalnemu rezultatu ne dobi nobenega pravega gnojilnega načrta zraven. Neglede na to, da malokateri gospodar zna vzorce pravilno jemati. (Od načina jemanja vzorcev pa je čestokrat odvisen res uspeh.)

Gospodarjem, ki se vendar prijavijo za preiskavo zemlje preko SKZ, je treba plačati za vse delo jemanja vzorcev, preiskavo in zgotovitve gnojilnega načrta skupno le šil. 12.—. France Vernik.

Očistimo in razkužimo žitne kašče

Najuspešneje se borimo proti rilčkarju — kakor tudi proti drugim živalskim škodljivcem v kašči — s snago in svetlobo v žitnicah in z rednim premetavanjem in prepračevanjem žita. Snaženje žitnic bo najlažje in najuspešnejše sedaj na spomlad.

Vse špranje in razpoke žitnice — če imamo naravno od vseh strani zaprto kaščo na razpolago — zamašimo s cementom ali apneno kašo, kateri smo pridajali nekaj petroleja. Priporočljivo je tudi v skrinjah, predalih in kaščah, kjer hranimo žito, zažgati žveplo. Proti rilčkarju uporabljamo razen tega še razna kemična sredstva kot Grodyl-Neu, žveplov ogljik itd.

V novejšem času priporočajo kot najučinkovitejšo sredstvo proti rilčkarju in drugim žuželkam v žitnici DDT-preparat G 33 (Ceigy 33), katerega uporabimo kot škropivo ali pa kot prašni dodatek k žitu. Preparat v obliki prahu, ki je za ljudi in živino povsem nestrupen, pomešamo temeljito v količini 1 kg na 1000 kg žita. Grodyl in navedeni „Ceigy 33“ dobite predvidoma tudi v naših zadrugah ali drogerijah. Vernik.

Kaj bomo delali ...

... na polju

Tu in tam na težjih zemljinah, kjer je nevarnost zapleveljenja večja, šele sedaj sadimo krompir.

Sajenje koroze je v polnem razmahu. Vsled škode, ki jo je povzročil lanski pozni mraz koruznim nasadom, letos na splošno nekoliko pozneje sadimo kakor sicer. Pri tem pa ne pozabimo zagreniti vranam in drugim divjim ptičom seme z Morkitom, Corbinom in podobnim. Na težji zemlji in v vlažnih krajih položimo zrnje 5 cm, v prav suhih legah pa lahko celo 6 do 8 cm globoko. Če je zemlja suha, namočimo seme 1 uro v 45° C topli vodi. Namakanje poveča pridelok za 2 — 4 q na 1 ha. Toda biti moramo zelo previdni. Ako je zemlja presuha in ako po sajenju namočenega semena kmalu ne pade dež, se lahko zgodi, da seme sicer lepo vznikne, rastline pa širajo, ker ni dovolj vlage za rast.

Sejemo po vrsti tudi razna zelena krmila, sončnice, zeleno koruzo, grašično-žitne mešanice, ki najzdatneje dvigajo molznost krav in podobno. Branamo tudi zgodaj posejano peso. Posamezno ji damo celo že prvo ročno kop.

... na travnikih

Intenzivne, predvsem za pridelovanje zelene krme „za sprti“ namenjene travnike že deloma kosimo. Po košnji ne pozabimo gnojiti z gnojico ali z umetnim dušikom in tudi s kalijem, če smo tega dali že v jeseni.

... pri živini

Kjer se pri živini pojavljajo podkožni ogrci, vsak ogre z dvema prstoma iztisnemo in pokončamo, da stem preprečimo nadaljnje širjenje zoljev (hudih muh). Po naredbi deželnega glavarja z dne 2. marca 1953 je pokončevanje podkožnih ogrev pri pašni živini v vsej deželi obvezno. Vsak živinorejec mora javiti občini okužbo živine z ogrci in uničenje teh izvršiti na lastne stroške. Pokončevanje ogrev se izvrši uspešno z Derisali Hexapreparati oz. s Chlorodomom. Ob manjši napadnosti zadostuje odstranitev ogrev iz kožnih bulic s primernimi iglami.

... na zelenjavnem vrtu

Prve setve kale, Pregoste redčimo. Veliko škode napravljajo pri kalečem grahu ptice. Kaleč grah osipljemo. Sočne kali pri tem v zemlji nekoliko ostare, zato jih ptiči ne marajo več. Ob ugodnem vremenu lahko posadimo za poskušnjo nekoliko nizkega fižola. Nabiramo motovilec in radič, režemo že odganjajoči drobnjak in trgamo prve liste rabarbare. Grede za kumare, paradižnike in papriko dobro pognojimo s preperelim gnojem.

Na zelenjavnem vrtu se pokažejo ob topkem in suhem vremenu prvi bolhači, ki objedajo liste mlade zelenjave. Grede poprašimo s pepelom, sajami ali s tobaknim prahom. Še uspešneje vendar s praškom gesarola. Poleg zelenjave poganjajo najrazličnejši pleveli. Zatiramo jih že v kali s pletvijo in okopavanjem.

... v sadovnjaku

Bujne poganjke na precepljenem drevju privežimo k palicam ali lokom, da jih ne odčesne veter in ne polomijo ptiči.

Na jablanah in hruškah se začne pojavljati škrlup. Samice jabolčnega zavijača, ki letajo v maju pa tudi še v juniju ponoči po sadovnjakih, odlagajo jajčeca na drobne plodove, na liste in poganjke. Iz zalege izvaljene gosenice se zarijejo navadno pri muhi v plodove. Da se ubranimo obeh škodljivcev ter drugih gosenic in ličink, ki objedajo liste in plodove, škropimo jablane in hruške takoj po cvetju z 2% žvepleno apneno brozgo in z dodatkom 0,1 odstotnega bakrenega oxychlorida.

... v kmečkem gozdu

V višjih legah še sadimo gozdne sadike ter tudi sejemo gozdno semenje. Razven tega redčimo gošče in odstranjujemo suhljad.

V gozdnih drevnicah oskrbujemo grede. Nadaljujemo s poletno sečnjo in pridobivanjem skorje. Vernik.

Za večji pridelek krmske pese

Pesa zahteva največ dela in največ gnoja, toda oboje ona tudi najbolje poplača. Do čim s pridelkom z enega ha ječmena (ob primernem dodatku beljakovinskih krmil naravno!) zamoremo spitati le 5 prašičev, jih zdebujemo s pridelkom z 1 ha krompirja 20, s pridelkom z 1 ha pese predvsem polsladkorne ali sladkorne celo — 40. Za molzne krave pa je pesa tudi ob morebitni silaži nenadomestljivo zimsko sočno krmilo.

1. Oskrba pese se izplača

„Rahla zemlja, brananje in okopavanje, je za peso pol gnojenja!“ Naravnost potrato gnojil pomenja pri pesi morebitno zanemarjenje in opuščanje rahljanja zemlje ter zatiranja plevela. — Tako so v nekem primeru pridelali z enega hektarja z hlevskim in umetnim gnojem dobro založeno, a pomanjkljivo oskrbovane pese le za 42 met. stotov več pridelka kot z druge, enako velike, sicer s hlevskim gnojem, ne pa z umetnimi gnojili založene enako slabo oskrbovane njive. Z iste površine vendar je bil ob hlevskem in umetnem gnojilu, a vestnem oskrbovanju (brananju in okopavanju ter redčenju) pridelok za 119 met. stotov višji.

Vsaj je ugotovljeno, da porabi ena sama rastlina plevela divje repice ali gorjušice dva- do štirikrat več dušika, kalija in fosforja ko dorasla rastlina ovsu. Naravno, da brananje in okopavanje ne vpliva na pridelok samo zaradi tega tako ugodno, ker zatira plevel, ampak tudi zaradi tega, ker odpravlja zaskorjelost zemlje in omogoča s tem zraku in vodi dohod h koreninam, pospešuje delovanje glivic v zemlji, raztaplja gnojila, dovaja tako hranilni snovi koreninam in prepotrebno ogljikovo kislino listom rastlin.

Globok vpliv okopavanja na pridelok krmske pese nam najbolje predočuje na-

slednji znanstveno izvedeni, sicer že starejši poizkus z nasplošno bolj nizkimi pridelki:

Pesa enkrat okopavana	15.020 kg pridelka
„ dvakrat okopavana	18.252 kg pridelka
„ trikrat okopavana	24.371 kg pridelka
„ štirikrat okopavana	28.245 kg pridelka
„ petkrat okopavana	29.100 kg pridelka

2. Brananje in prva kop pese

Mnogi naši gospodarji pridelujejo peso uspešno na ta način, da jo sejejo zgodaj spomladi takoj, ne da bi jo pozneje presajali, na stalno mesto. Počasno kalitev tako sejane pese v primeru suhega vremena pospešimo na ta način, da posevek takoj valjamo. Kmalu potem rahlo branamo v smeri sejalnih vrst. To brananje „na slepo“ se nikakor ne sme izvršiti pošev ali celo navpič na sejalne vrste, ker bi s tem lahko izruvali semenske klobčiče. Brananje pred vznikom pomaga plevel že v kali zatirati.

Čim so pesne rastline vzniknile, pobodele iz zemlje, je prvič okopavati. Neglede na to, če je opaziti v posevku kaj plevela ali ne. Nikakor namreč ne smemo trpeti, da bi se napravila na površini skorja, ki bi zapirala zraku in toploti pot v zemljo. Pa tudi zaradi plevela je prvo kop izvršiti čimprej!

Povsem napačno je z okopavanjem tako dolgo čakati, da nobena motika že ni več kos plevelu in da končno ne preostane drug izhod kot trudapolna pletev. Manj časa bodele rabili in boljše bodele njivo razplevelili, če bodele njivo trikrat z roko in trikrat z okopalnikom okopali kakor enkrat vso njivo opleli.

Če je njiva močno zapleveljena izvršimo prvo kop z roko in sicer najboljše z motikami-vlačilkami (Ziehhacken), s katerimi se v ne preveč vlažnih in plevelnih legah dela štirikrat hitreje in popolneje kot z navadnimi motikami.

3. Gnojenje krmski pesi

Čim več dela kak posevek ali sadež povzroča, tem obilneje mu moramo gnojiti, da nam bogat pridelok obilno delo tudi poplača. In pesa poplača obilno gnojenje tako dobro kot malokatera rastlina.

Predpostavljamo, da ste jo zagnojili že v jeseni izdatno s hlevskim gnojem in da ste ji dali, če ne v jeseni pa vsaj v spomladi tudi 300 do 400 kg kalijeve soli in 400 do 500 kg superfosfata ali tomaževe žilindre na 1 ha površine. Mogoče ste ji dali vrhutega že pred setvijo kakih 100 do 300 kg umetnega dušika.

Odločilno pa vpliva sedaj na razvoj listov in korenin pravilno gnojenje z nitramonkatom „na list“. Na 1 ha površine ji dajte tega ob vrstah okrog 100 kg po prvi kop, 100 kg po prereditvi in še okrog 100 kg konec junija predno se vrste strnejo.

Francé Vernik.

Nova razdelitev naziva „gorska občina“

Po odredbi ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, ki je objavljena v Zveznem zakoniku, št. 32/1953, so naslednje občine slovenskega ozemlja Koroške proglašene za gorske občine:

Bekštanj	Libuče
Bela	Medgorje
Bilčovs	Pustrica
Bistrica v Rožu	Radiše
Borovlje	Sele
Djekše	Slov. Plajberk
Globasnica	Smerče
Cozdanje	Šmarjeta v Rožu
Hodiše	Zg. vesca
Kotnara ves	Zihpolje
Libeliče	

Enoten tečaj šilinga naj pospeši izvoz

Kakor znano, imajo mnoge države težave pri prodaji izdelkov na zunanjem trgu. Težave v zvezi z izvozom nastopajo največkrat zaradi tega, ker so cene, ki veljajo za posamezne vrste blaga na svetovnih tržiščih tako nizke, da mnoge države — oziroma podjetja v posameznih državah — omenjenimi niskimi cenami ne morejo tekmovati. To velja predvsem za podjetja, katerih proizvodni stroški so višji od povprečne cene na svetovnem tržišču, kar pomeni, da večina producentov-izvoznikov v državah uspeva proizvajati za nižjimi stroški. Vendar pa neizogibna potreba po devizah — to je plačilnih sredstvih tujih držav — sili sleherni državo, da v tej ali oni obliki štiti (carine) in pospešuje (subvencije) izvoz svojega blaga. Pospeševanje zunanje trgovine je potrebno zaradi uravnovešenja tako imenovane zunanje trgovinske bilance, s čimer želimo reči, da moramo za nakupljeno blago (surovine, prehrabeni artikli, industrijski izdelki itd.) v inozemstvu najti odgovarjajoča sredstva za plačilo. Sredstva za pla-

čilo pa moremo ustvariti predvsem z izvozom, dasi jih često ustvarjajo države tudi potom tujkega prometa itd. Pospeševanje zunanje trgovine se je pri nas doslej vršilo v veliki meri s pomočjo tako imenovanih vezanih — to je tako imenovanih „Koppelungs-poslov“, katerih značilnost je, da je država v številnih primerih dovoljevala podjetjem prodajo blaga v inozemstvu po tam veljavnih cenah, medtem ko je razlika med domačo in svetovno ceno krila sama potom narodne banke. Doslej je za blagovni promet veljal tečaj 21.36 šilingov = 1 USA-dolar, medtem ko je za neblagovni promet (na primer: nakup deviz, tujski promet itd.) veljal tečaj 1 USA-dolar = 26 šilingov. Z vse pogostejšimi „Koppelungs“-posli pa je tečaj 1 USA-dolar = 21.36 šilingov za blagovni promet postajal nerealen, ker se je z odobravanjem takšnega načina meddržavnega trgovanja dejansko že tako uveljavil odnos 1 USA-dolar = 26 šilingov tudi v blagovnem prometu. Splošno oziroma uradno priznanje tečaja 1 USA-dolar = 26 šilingov in s tem postavljena enotnost tečaja šilinga za blagovni

in neblagovni promet, more zunanjo trgovino le pospešiti vsaj za nekaj časa, ker se s tem nudi inozemskim kupcem nakup po nižji ceni in to za razliko v tečaju 21.36:26, kar pomeni za 22 odstotkov. Upati je torej, da bo omenjeno poenotenje tečaja šilinga osposobilo avstrijske produkte za konkurenco na svetovnem trgu.

Druga plat te medalje pa je v tem, da bomo spričo poenotenega tečaja šilinga odslej plačevali za uvožene predmete 22 odstotkov več kot doslej. To dejstvo pa zaradi stalnega opadanja cen na svetovnem trgu najbrže ne bo rodilo prehudih posledic, posebno, če upoštevamo, da so bile s strani države podvzete mere, ki naj preprečijo, da bi na notranjem trgu zaradi dražjege nakupa porasle cene osnovnim potrebščinam kakor krušnim žitom, masnočam, plinu, električnemu toku in železniškim uslugam. Upajmo, da se bodo gospodarske organizacije in podjetja disciplinirano držale, ter da po nepotrebnem ne bodo navijale cen, kar bi nedvomno imelo težke posledice.

Izgledi prašičereje v Avstriji

V veliki meri so se kmetje lotili vzreje in pitanja prašičev. Vsled pocenjenih krmil na trgu, zlasti koruze, sirka in ječmena v letih 1949 — 1951 se je pitanje prašičev zelo močno razvilo, predvsem v nekmečkih obratih. Nastale so prave tovarne za proizvodnjo mesa, predvsem v okolici Dunaja, ki so prav za prav vzrok sedanjega zastoja v prodaji prašičev in padca cen. Seveda je v sedanjem zastoj deloma tudi vzrok splošna suša v državi, ki je povzročila prekomerno ponudbo goveje živine, na drugi strani pa silila kmete, da so pričeli pitati več prašičev, da tako izenačijo izgube v govedoreji.

V Avstriji sicer obstaja od leta 1951 zakon, ki tudi predvideva, da smejo nekmetje rediti samo dve svinji, dočim jih smejo kmetje imeti tudi po 100. Za rejo in pitanje večjega števila je potrebno posebno dovoljenje in sicer v prvem slučaju, to je za nekmete od okrajnega glavarstva, v drugem primeru, to je za kmete pa od zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo. Drugi ukrep, ki naj bi preprečil prekomerno pitanje prašičev, je bilo zvišanje cen krmilom, ki naj prepreči špekulativno pitanje v nekmečkih obratih. Ob strogem izvajanju predvsem prvega ukrepa bi bil kmet precej zaščiten, ker bi ne bila ponudba tako velika. Izgleda pa, da obstojajo ti ukrepi samo zaradi lepšega. Manjka pa seveda še uradno postavljena najnižja cena za živo težo prašičev, ki bo postavila profitom prekupčevalcev in mesarjev meje, na drugi strani pa obvarovala kmeta prevelikih izgub. Naprednejše države, kot

so na primer Danska, Amerika itd. imajo to že urejeno.

Kako torej urediti našo prašičerejo. Popolnoma opustiti to vejo gospodarstva, bi bil pravi nesmisel. Brez dvoma so sedanje nizke cene samo prehodnega značaja in se bodo čez par mesecev precej zanesljivo popravile

— vendar preveč ne pričakujemo. Kdor ima sedaj že skoraj dopitane prašiče, temu kaže, da jih raje nekoliko ceneje krmi in da tako zavleče dokončno pitavnost na poznejše mesece. V tem slučaju je treba krmiti posuše, ali tudi svežo deteljo, seneni zdrob, topinamburo ter zelo malo industrijskih krmil.

Sedanji položaj v prašičereji pojasnjujejo tudi primerjave štetja prašičev v zadnjih treh letih medseboj kakor tudi primerjava z letom 1939

Čas štetja	prašičkov	mladih svinj	prašičkov in mlad. svinj	Plemenske svinje			pitovnih in klavnih prašičev	celotno število prašičev brez mrišacev
				vseh	brejih	ne brejih		
3. marc 1953	42.670	73.504	116.174	23.512	10.085	13.427	32.489	172.175
3. marc 1952	35.799	67.585	103.384	23.064	9.040	14.024	28.950	155.398
3. marc 1951	35.715	72.222	107.937	24.745	9.213	14.532	25.866	158.548
3. marc 1939	48.669	69.496	118.165	28.987	12.081	16.816	29.386	176.448

(Nadaljevanje na 7. strani)

Preskusništvo — pot k višjim donosom

Preskusništvo je v kmetijski proizvodnji ena najcenejših in najuspešnejših poti k dvigu donosnosti kmetijstva. Ker je rastlinska proizvodnja osnova vseh ostalih panog kmetijstva in ker je uspeh v rastlinski proizvodnji odvisen od najrazličnejših činiteljev, je preskusništvo tukaj najbolj potrebno.

Slovenska kmečka zveza je, zavedajoč se pomena preskusništva in potrebe dviga kme-

tijske proizvodnje po naših krajih, razpredla po naših dolinah široko mrežo najrazličnejših poskusov gnojenja in uporabnosti sort naših kulturnih rastlin.

V letu 1951 je posredovala 29 kmetom 50 poskusov novih priznanih sort ozimne in jare pšenice, ozimnega in jarega ječmena, jarega ovsu in krompirja. V istem letu je pričela posredovati tudi preiskave zemlje in

gnojilne poskuse.

V letu 1952 je posredovala 24 kmetom 46 poskusov originalnega in elitnega semena domačih in tujih sort ozimne rži in ozimne pšenice. V istem času je izvedla pri 58 kmetih 92 preiskav zemlje in jim sestavila gnojilne načrte.

Letos SKZ to delo nadaljuje. Na 27 kmetih je organizirala brezplačne poskuse jarega ječmena, jarega ovsu, krompirja in hybridne koruze, vsega skupaj 41 kompletnih oz. 125 posameznih poskusov. Letos imajo vsi kmetje priložnost, da se osebno prepričajo, katera od sorte, ki so v preskušnji, bi v njihovih pogojih najbolj odgovarjala. Zato navajamo na tem mestu take sorte, ki so v preskušnji, ter člane SKZ, pri katerih si je mogoče poskuse ogledati.

V preskušnji in primerjavi so:

jari oves (original): Flämingsstrene, Kirsches Gelb, Austria Weiss, Endress Weiss in domače seme;

jari ječmen (original): Haisa I, Haisa II, Isaria, Kneifel-Vollkorn in domače seme;

krompir (original): Böhm's Allerfrühste, Voran, Ackersegen, Meritta, na šolskem in poskusnem posestvu v Podravljah pa še: Oberarmbacher, Jakobi, Frühgold in Falke;

hybrid kornuza: Nodak 301, Winconsin 355, Winconsin 525, Winconsin 641 AA, Loosdorfer, Jowa 4316 in Indiana 419 A.

Poskuse pa imajo:

Matevž Šlemic, Kapla: oves; Šimen Šlemic, Resnica: oves; Matevž Smrečnik, Mala ves: oves, ječmen, krompir; Janez Gabrijel, Breg pri Rožeku: jari ječmen; Janez Apovnik, Senčni kraj: jari ječmen, krompir; Florijan Lapuš, Psinja ves: jari ječmen, koruza; Franc Hanin, Cirkovče: jari ječmen, krompir, koruza; Franc Vernik, Kočuha: jari ječmen, krompir, koruza; Janez Wutte, Vesele: jari ječmen; Janez Sovak, Lovanke: jari ječmen; Jurij Zima, Deščice: jari ječmen; Janez Male, Kožentavra: krompir; Valentin Goričnik, Clinje: krompir; Janez Mikl, Ločilo: krompir, koruza; Maks Trunk, Žužalče: krompir; Franc Galob, Žužalče: krompir, koruza; Lenart Zollner, Št. Job: krompir; Lubo Urbajs, Dole: jari oves, koruza. Samo koruza pa preskušajo: Franc Buchwald, Nonča ves; Hubert Ferčnik, Sveče; Jožef Permož, Mače; Matevž Krasnik, Št. Janž; Lovro Kramer, Holbiče; Tonej Krušič, Velinja ves; Franc Waldhauser, Št. Kandolf in Vinko Pečnik na Rutah pri Pliberku.

Na šolskem in poskusnem posestvu v Podravljah pa preskušajo: jari oves, jari ječmen, krompir, sladko lupino in hybrid kornuza.

Iz današnje objave na drugem mestu pa vidimo, da bo letos Slovenska kmečka zveza organizirala v še večjem obsegu in še bolj točno fizikalne kakor tudi kemične preiskave zemlje, vključno sestave gnojilnega načrta. Kmetovalcem, ki so člani SKZ in ki hočejo biti deležni preiskave zemlje, priporočamo, da se že sedaj javijo sekretariatu SKZ. —er.

Blaž Singer:

Problemi pri mehanizaciji našega kmetijstva

(8. nadaljevanje)

Ko smo v zadnji številki prišli na probleme mehanizacije naših večjih kmetij, smo spoznali, da je na teh kmetijah poleg mehanizacije notranje-gospodarskih opravil pri zunanje-gospodarskih opravilih treba postaviti vprašanje, ali je traktor rentabilen. Na primeru malega Steyr-tractorja smo videli, da je pri navadni opremi, to je z kosilno prečko, plugom in vozom za zgolj kmetijska opravila rentabilen na kmetijah z 60 ha kmetijsko obdelane zemlje, ker je tu odpis od zaslužka na uro za amortizacijo in obrestovanje v traktor naloženega denarja najnižji. Videli smo tudi, da je kmetijski traktor v prometu toliko dražji, v kolikor manjša je ploskev kmetijsko obdelane zemlje na kmetiji. Že 15 PS-traktor je (za zgolj kmetijska opravila in pri opremi, ki smo jo zgoraj navedli) na kmetiji z 20 ha kmetijsko obdelane zemlje nerentabilen.

Vem, da bodo te ugotovitve številni posestniki traktorjev ugovarjali. Takim svetujem, da se še enkrat zamislijo v analizo, ki je bila podana v zadnjem nadaljevanju in da skrbno pretehtajo vse gospodarske okoliščine svoje kmetije, v ostalem pa jih vabim na diskusijo k tej ugotovitvi.

Popolna mehanizacija dela na polju

Zasebni nakup in uporaba traktorja na kmetijah od 15 do 30 ha (v pošteved pride samo mali 15 PS-traktor) zahteva, da opremimo traktor

razen pluga in kosilne prečke še z drugimi priključki, da tako povečamo njegovo uporabljivost. Industrija kmetijskih strojev danes mrzlično dela na konstrukciji najraznovrstnejših priključkov k traktorju s ciljem, da usposobi traktor, da bi prevzel vsa poljska vprežna in končno tudi ročna opravila. Ta in oni je že slišal o Fergusonovem sistemu, večje število naših kmetovalcev je imelo priložnost, to smer mehanizacije proučiti v filmu „Vom Erz zum Brot“, ki so ga izdelale Steyr-jeve tvornice in ki smo ga vrteli tudi na zadnjem občnem zboru SKZ. Mali 15 PS-traktor poznamo v dveh tipih, prva tipa — 80 — je navadna, dočim je druga — 80 a — konstruirana tako, da omogoči tudi okopavanje, osipanje in branje. V ta namen je opremljena poleg jermenice še z hidravličnim dvigalom, h kateremu je mogoče priključiti najraznovrstnejše orodje za poljsko obdelavo. Sodelovanje Steyr-jevih tvornic s tovarno kmetijskih strojev Vogel & Noot je dalo našemu kmetijstvu naslednje priključke k traktorju: plug, brana, kultivator in ogrodnik z napravo za jamičkanje, zasipanje, osipanje in izkopavanje. Vsi ti priključki se dajo hidravlično dvigniti. Na ta način so težave pri obračanju na njivi odpravljene. K traktorju se pripravljata tudi hidravlična naprava za nakladanje. Spričo teh naprav in s pomočjo obračalnika-zgrabljalnika in izkopalnika za krompir je mogoče, da traktor popolnoma nadomesti vprežno živino in da tudi zmanjša potrebo po ročnem delu na minimum. Ni moj namen, da pišem na široko o tem,

kaj vse producira industrija kmetijskih strojev v zvezi s traktorjem, da bi ga izpopolnila v univerzalni stroj. Hotel sem le na kratko opozoriti na možnost, da traktor tudi na naših kmetijah bolj učinkovito zaposlimo.

Za kmetijo z 20 ha kmetijsko obdelane zemlje smo videli, da je uporabnosti traktorja z običajno opremo postavljena meja pri 385 urah dela na leto, da pa ostane za konje še vedno okoli 2900 do 3200 ur dela (branje, okopavanje, osipanje itd.) Spričo tega, da so ta opravila vezana na določen čas, je težko trditi, da bi vsa ta opravila zmogli z enim samim konjem. Bolj verjetno je, da bi poleg premalo zastopljenega in v prometu dragega traktorja držali še 2 konja, ki bi pa tudi polovico časa stala v hlevu brez dela in žrla na račun kmetije. Taki mehanizaciji ni mati razsodnost in naprednost temveč ambicioznost kmetovalca, ki hoče imeti traktor za vsako ceno, ne oziraje se na to, ali je ukrep gospodarsko upravičljiv ali ne. Gospodarski napredek bi kmetija namreč dosegla le, če bi izdal njen gospodar poleg 58.000 šil. za 15 PS-traktor s kosilno prečko, plugom in vozom še nadaljnjih 10.000 šil. za hidravlično dvigalo in za prej navedene priključke (brana na dvigalo in ogrodnik z vložki) ter s tem povečal uporabljivost traktorja od 385 ur na okoli 800 ur. S tem bi ne znižal samo odpis za amortizacijo in obrestovanje od ure dela, temveč bi:

- ustvaril pogoje, da bi v dveh, treh letih poljsko delo poceni še nadalje mehaniziral;
- prideloval več okopavin in strniščnih krmnih rastlin;
- odpravil za sedaj vsaj enega, s časom pa še drugega konja;
- povečal donosnost živinoreje.

Kaj bi pokazal gospodarski račun prehoda k popolni mehanizaciji? Vidimo, da bi h traktorju z investicijo nadaljnjih 10.000 šil. in ob vzdrževalnih in delavnih stroških traktorja z okroglo 8500 šil.

prihranili

	na dan	na leto
z odpravo 1 konja na hrani,	šil. 20.—	šil. 8.000.—
oskrbi in opremi	šil. 40.—	šil. 16.000.—
z odpravo 2 konj pa	šil. 26.20	šil. 11.200.—

povečali redne dohodke kmetije na dan na leto s postavitvijo ene dobre molznice v hlev

a) na mleku	šil. 13.15	šil. 4.800.—
b) s teletom	—	šil. 800.—
pri dveh kravah pa	šil. 26.20	šil. 11.200.—

Izkupiček za prodanega konja sem pustil iz računa zaradi tega, ker bi morali za njega kupiti kravo. Pozitivna stran takega ukrepa je tudi še v tem, da konj s starostjo izgubi na vrednosti in sposobnosti za delo, kar pomeni, da postaja njegovo vzdrževanje iz leta v leto dražje, dočim je pri kravah obratno. Krava — kakor vemo — šele s tretjim teletom poplača stroške vzreje, po vsakem nadaljnjem teletu pa stroški njenega vzdrževanja z ozirom na njeno redno donosnost padajo, s tem pa se čisti dobiček nje ne reje dviga.

Z ozirom na to, da bi ta spolnitev mehanizacije brez dvoma povečala krmno bazo kmetije, pa bi ta ukrep pokazal tudi splošno višjo produktivnost kmetije. Računsko dokazati to zvišanje teoretično in na splošno seveda ni mogoče. To je stvar praktičnega računa ob primerjavi letnih bilanc kmetije.

(Se nadaljuje.)

ZA GOSPODINJO IN DOM

Omogočimo otroku družbo

Če otrok nima prijatelja, si moremo to razlagati le na dva načina: otrok nima priložnosti ali po svojem značaju nima sposobnosti, da bi sklepal prijateljstvo. Pomanjkanje priložnosti nastopi redkokdaj. Otroci živijo osamljeni v gozdu ali na hribu. V takem primeru sestavljajo njegovo družbo le odrasli ljudje. Včasih živijo roditelji osamljeni, bodisi iz čudaštva ali pa iz bolestne mržnje do soljudi. Velika ošabnost staršev pogosto prepoveduje otrokom sklepanje prijateljstva.

Pametni roditelji vedo, da je človek socialno bitje, ki ne more in ne sme ostati v življenju osamljen. Otroci se more pravilno duševno in telesno razviti le v družbi sebi enakih. Tu se mu oblikuje značaj, zbudi volja do tekmovanja in zmagovanja, razumevanje za složnost in dis-

ciplino, radost do življenja, ki izvira iz skladnosti misli in čustev.

Psihologinja prof. Marija Rosey je na temelju raznih raziskovanj dognala, da so vsi nesocialni ljudje pripadali v mladosti trem skupinam ljudi:

1. organsko manjvrednim ali pa takim, ko so si to domišljali;
2. razvajencem;
3. osovražnim ali pa takim, ki so se domišljali, da jih vse sovraži.

Prvi skupini otrok lahko pomaga le odrasli človek. V družbi sovrstnikov se bodo čutili izključene iz družbe, ker se ne morejo zaradi morebitnih telesnih hib udeleževati skupnih iger. Navadno se umaknejo v samoto in se predajajo sanjarjenju, ki jim navadno škoduje. Odrasli človek se mora zavzeti za takega otroka in

ga navajati na delo, ki ga bo otrok zmogel in se ne bo čutil izobčenca.

Razvajan otrok si težko najde prave prijatelje, ker je vajen, da se vsi ravnajo po njegovi volji. Ne zna se podrežati skupnim težnjam in disciplini. Ta otrok se rad prepira, takoj je užaljen, hoče imeti povsod prvo besedo in postane tako za družbo nemogoč. Ostali otroci ga sami izključijo iz skupnosti. Ko tak otrok doraste, ima stalne težave zaradi nepravilne vzgoje v mladosti.

Otroka, ki ima večjo pomanjkljivost v značaju, drugi otroci zasovražijo. Tak otrok si seveda ne more dobiti prijatelja, ker ga nihče ne mara. Zato postaja vedno bolj negativen. Včasih pa si kak otrok iz ljubosumnosti pričinja domišljati, da ga drugi ne marajo, postane zagrenjen in pričinja duševno propadati. Starši često grešijo, ker se po dolgem čakanju le pojavijo zaželjen sinček ali pa hčerka. Starejši otrok, ki je bil morda nekaj let edinček in se je vse življenje vrtelo okoli njegove osebe, se čuti nenadoma odrinjenega in manjvrednega. Takega otroka je težko popraviti in ozdraviti od duševnega propada. Imenovana psihologinja trdi, da je število otrok, ki se imajo po krivdi staršev ali slabih učiteljev sami za manjvredne, večje od onih, ki so resnično manjvredni. Tudi tako imenovana opičja ljubezen do otrok kvarno vpliva na značaj otroka, ki si nikoli ne bo mogel najti primernega prijatelja ne v otroški, niti v poznejši dobi. Taki otroci postanejo nesocialna bitja, ki si v življenju težko utirajo pot.

Še nekaj o limoni

Odkar smo uvedli v list rubriko „Za gospodinjino in dom“, sprejema uredništvo čedalje več pisem, v katerih naročnice izražajo svoje želje, pobude in tudi zahvalo za objavljene članke. „Posebno lepa zahvala za zanimivi članek o limoni“, je rečeno v enem izmed teh pisem. Morda bomo ustregli marsikateri gospodinjici še z naslednjimi navodili o uporabi in shranjevanju limone.

Kako shranimo sok limone: S pomočjo stiskalnice za limone ožmemo 16 limon, kar nam da približno pol litra soka. Precedimo ga skozi svež prt in pustimo, da stoji 24 ur, da se izčisti. Nato ga nalijemo v stekleničice, ki jih zamašimo in zapečatimo ter shranimo v hladnem prostoru. Tako se nam tudi ohrani dve leti.

Ali pa naredimo sledeče: precejšnemu soku dodamo po 24 urah 30 dkg sladkorja, 1/4 litra dobrega žganja ali ruma. Žličica tega da skodelici čaja odlični okus, prav tako tudi sladcam.

Limonin sok z vinom: Vzamemo liter dobrega rdečega ali črnega vina, 1 kg sladkorja, paličico vanilije in kuhamo tako dolgo, da se sladkor raztopi in nekoliko učisti; pene pobere in postavimo tekočino na hladno. Ko se ohladi, ji primešamo sok 12 limon, ki ga prej precedimo in pustimo nekaj ur, da stoji. Zmes dobro zmešamo, nalijemo v steklenice in jih zamašimo. To pijemo razredčeno kakor malinovec ali uporabljamo kot dodatek k čaju.

Olpuki: Limono prav tanko olupimo in pazimo, da so olupki brez bele kožice, ki je grenka. Olupke stresemo v steklenico z ozkim vratom, nalijemo nanje finega špirta ali dobrega žganja in počakamo nekaj tednov, da se iz olupkov izlužijo dišeče snovi. Zadostuje, da kanemo v čaj ali kakršno koli testo za pecivo le nekaj kapljic te tekočine, da bo dišalo po limoni.

Ali: limonove olupke sesekljamo, jim primešamo sladkorno sipo, stresemo v steklen kozarec s steklenim pokrovom ali kozarček in zavežemo s pergamentnim papirjem.

Caj iz olupkov: Sesekljane olupke kuhamo pol ure, da se zmehčajo, nakar jih pretlačimo, tekočino po okusu osladimo s sladkorjem in okisamo z limonovim sokom. Ta pijača je dobra vroča in mrzla.

Limonin sladkor: Osminko litra precejšnega limonovega soka mešamo kake pol ure s pol kg sladkorja. Nato ga zlijemo v plitev krožnik in posušimo. Suho zmes stremo in shranimo v steklenem kozarcu, ki mora biti dobro zaprt.

Da kokoši ne bodo žrle jajc

Gospodinjice se dostikrat jezijo nad kokoši, ker žrejo jajca. V največ primerih je vzrok v tem, ker gospodinjice dajejo kokošim sveže jajčne lupine. To je treba na vsak način opustiti. Dajte kokošim samo suhe in zdrobljene jajčne lupine. Seveda pa se kljub temu lahko zgodi, da se slučajno kakšno jajce pohodi ali pa da ima tanko lupinico in da začnejo kokoši na tak način jesti jajca.

Če zvezo za grešnico, ki to dela, ji dajmo za odvado porcelanasto jajce v gnezdo. Še boljše pa je, če jajce izdelbemo in napolnimo s kakšno grenko maso in luknjico potem zamažemo z gipsom. Če kljuni kokoš v takšno jajce, izgubi sama od sebe poželenje nad to navado.

Žene in dekleta

ali ste se že naročile na revijo:

„NAŠA ŽENA“

Naročite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Čistoča je pol zdravja

Poleg osebne čistoče in snage je najvažnejše sredstvo za ohranjanje zdravja posameznika in skupnosti snaga in higiena v domači hiši in njeni okolici. Kakor mnogo grešimo proti navodilom osebne higiene, tako še bolj proti higieni domov in okolice.

Prostori, kjer človek prebiva, dela, spi, morajo biti zračni, svetli in čisti! To pa je nemogoče, če so že itak majhna okna po naših podeželskih domačijah zastavljena še z različnimi poličkami za cvetlične lončke, zavesami in nepotrebno ropotijo. Brez oklevanja je treba na široko odpreti pot v naše izbe soncu, svetlobi in zraku! Posebno naše kmečke žene in matere bodo morale tukaj narediti red! Cvetlični lončki se dajo lepo namestiti na poličke, ki jih pritrđimo na zid med dvema oknom. Na zavesah, ki so tudi skoraj „neobhodno potrebne“ na vsakem oknu v naših hišah, se nabirajo velike količine prahu, ki ga je zelo težko redno odstranjevati. Ko se borimo za čistočo, ki je predpogoj našemu zdravju, velja borba predvsem tudi prahu! Proč torej z vso nepotrebno ropotijo po oknih in stenah.

Vse prostore našega bivališča moramo vsako jutro dobro prezračiti in očistiti! Mislimo predvsem na pometanje poda in brisanje prahu. Pometajmo z ovlaženo metlo ali vlažno cunjjo, prav tako skrbno obrišimo prah z vsega pohištva z ovlaženo krpo! Posteljina naj se dnevno dovolj dolgo zrači in sonči! Zdravo je spati pri odprtem oknu vse leto!

Posebno skrb posvečajmo snagi v kuhinji! Predvsem zaščitimo pred prahom in muhami posodo, v kateri pripravljamo hrano! Tudi psom in mačkam ne smemo dovoljevati, da bi se smukali okoli posode, jo lizali ali morebiti celo jedli za ljudmi iz iste posode.

Vsakdo naj ima svojo posteljo! Skupno spanje je lahko vir okuženja in prenašanja različnih nalezljivih bolezni. Strokovnjaki pravijo, da bo število jetičnih občutno padlo, ko bo imel vsakdo svojo lastno posteljo. Postelja mora biti preprosta, zato pa čista! S perilom se prenašajo lahko različne bolezni, med njimi omenimo samo garje. Prezračimo večkrat vso posteljino na soncu, izmenjajmo pogosto posteljno perilo!

V mestih se je močno razpasla navada, da gospodinjice — posebno v večnadstropnih stavbah — stresajo prah kar skozi okna preproge, posteljino in podobno. To je grda razvada, ki jo bo treba najodločneje odpraviti!

Močno je tudi v navadi, da gospodinjice hranijo različne ostanke hrane, ki jih potem uporabijo za krmo svinjam ali drugim živalim. Vse takšne ostanke je treba hraniti v posodi, ki se dobro zapira, da se ne pasejo po razpadajoči

hrani muhe ali da ne pridejo do nje druge živali. Posodo z ostanke je pametno postaviti na hladen prostor, da je razpadanje počasnejše. S takšnimi ostanke se hranijo tudi podgane. Podgane pa moramo najodločneje uničevati!

Na podeželju je ukoreninjena stara navada, da ljudje jedo iz iste skled. Bolj higiensko bi bilo, če bi vsakdo v družini imel svoj krožnik in svoj lastni jedilni pribor. Gospodinja mora vedno skrbeti, da se takoj po jedi osnaži vsa umazana posoda in jedilni pribor. To je važno posebno v poletnih mesecih, ko ostanke hrane še hitreje razpadajo, širijo okoli sebe neznošen smrad in nudijo različnim kužnim kalem najbolj ugodno okolje za njihov razvoj. Posodo in jedilni pribor umivajmo vedno v vroči vodi, ki ji po možnosti dodajmo malo sode, splahujmo jo pa v čisti mlačni vodi! Brišimo posodo samo s snažnimi krpami! Bolje je, da se posoda sama posuši, kakor pa da bi jo brisali z umazanimi krpami in cunjami!

Kakor je važna snaga in čistoča v domačiji sami, tako je obenem nujno potrebna okoli nje. Okolica hiše mora biti skrbno urejena in ne sme nuditi možnosti, da prebivalci hiše zaradi nereda in nesnage v okolici hiše obolijo.

V prvi vrsti moramo posvetiti vso pažnjo in skrb vodnjakom. Najbolje je, da vodnjak ni približno poslopj. V bližini hiš in hlevov je mnogo večja nevarnost in možnost, da se voda okuži. Vodnjak je treba zgraditi z največjo pazljivostjo. Posvetovati se je treba, kje je najboljšo mesto za vodnjak, kajti od zdrave in čiste pitne vode je v veliki meri odvisno zdravje v družini. Obod vodnjaka naj bo iz betona ali pa vsaj iz opeke, ki je med seboj čvrsto povezana s cementno malto. Vsaj štiri metre iz površine v globino vodnjaka naj bodo notranje stene zgajene in dobro prevlečene s cementno malto. Prav tako je važno, da ima vodnjak primerno visok zunanji obod, ki naj bo pokrit tako, da se ne onesnaži voda od zgoraj. Okolica vodnjaka mora biti zbetonirana ali obložena s kamenjem in nagnjena od vodnjaka v stran. Vse to je važno zaradi tega, da v vodnjak ne pronica po zemlji ali ne prihaja od zgoraj različna nesnaga, odpadki, nečista voda in podobno, kar lahko vodo onesnaži in jo naredi celo škodljivo za ljudsko zdravje. Vsako pranje perila, trebljenje zelenjave in podobna gospodinjinska opravila na vodnjaku ali v njegovi neposredni bližini niso dovoljena, ker tako najlažje vodo onesnažimo. Vodnjak naj bo vsaj 16 m oddaljen od stranišča ali gnojišča, da ne bi vanj od tam pritekala različna nesnaga. Če se izkaže, da voda ni čista, jo smemo uživati le če jo prej dobro prekuhamo.

Drugo poglavje je stranišče. Stranišča mora-

Praktični nasveti

Konzerve, bodisi mesne, sadne, zelenjadne, izprazni takoj, čim so odprte in jih uporabi vsaj v 24 — 32 urah.

Enako je z ribami in sardinami v škatlah. Olje se v dotiku s kovino in z zrakom kemično spoji in ribe postanejo lahko škodljive in celo strupene.

Okisanih zelenjav ne hrani dolgo v emaljirani posodi. Fižol v stročju ne kuhaj v aluminijasti posodi, ker izgubi lepo, zeleno barvo in potemni.

Kuhanega krompirja ne hrani več kot 24 ur. **Telečjo meso** se izvrstno ohrani namočeno v mleku. Se ne pokvari hitro in je bolj mehko.

Slašnice, ki so narejene z mlekom in so vanilirane, ne hrani dolgo, zlasti ne v toplem času! Postanejo lahko zelo škodljive.

Mesa, klobas in sira ne zavij nikoli v časopisni papir. Tisk oziroma svinec tiska je škodljiv! Najboljši in najbolj higienični papir je celofan.

Če nimaš mer in uteži

Če nimaš v kuhinji ne tehtnice in ne mere, si lahko pomagaš takole:

20 gr drobtinice, riža ali ječmena je ena jedilna žlica istega;

15 gr soli je ena jedilna žlica soli;

1 dl ali 100 gr vode ali sadnega soka je 6 jedilnih žlic te tekočine;

10 — 12 gr masla ali masti je za oreh masla ali masti;

20 — 25 gr tehta eno jajce;

velika jedilna žlica ustreza trem kavnim žlicam;

kozarec drži običajno 1,5 dl;

skodelica drži 1/4 litra.

jo imeti betonirano greznico, ki je dobro pokrita. Samo tako lahko preprečimo, da se človeški iztrebki ne bodo razlivali okoli hiše in se raztekali po zemlji ali v njej naokrog, morebiti celo v vodnjak. Tudi drugače mora biti stranišče dobro zaprto, da je onemogočen dostop muham in mrčesu do odpadkov. Večkrat na leto je treba stranišče znotraj in zunaj pobeliti in vanj nati apneni prah ali politi apneno mleko. Zavedajmo se, da je stranišče važno spričevalo zdravstvene zavesti ljudstva!

Tretja zelo važna stvar v bližini hiše je gnojišče. Šele v zadnjem času so ljudje začeli spoznavati nevarnost in gospodarsko škodo neurejenega gnojišča in stranišča. Tako že opazamo po vaseh, da si urejajo gnojišča po gospodarskih in higienskih predpisih. Imamo pa še zelo mnogo neurejenih gnojišč, kjer se gnojnica zliva po dvorišču, pogostokrat se v njo stekajo tudi vsi odpadki in iztrebki iz stranišča, da je nesnaga še večja. Urejena gnojišča in stranišča so važni činitelji v čuvanju ljudskega zdravja, kajti kolikokrat je ravno tukaj mogoče najti vir mnogim nalezljivim obolenjem. Gnojišče mora biti zgrajeno čim dalje od hiše, zlasti od kuhinje, shramb in vodnjaka, ker se na gnojišču in okoli njega nabirajo roji muh. Vsako higiensko urejeno gnojišče mora imeti dobro betonirano dno in prav tako betonirano gnojnično jamo. Najboljša so pokrita gnojišča.

Skrbimo za čistočo po dvorišču okoli hiše! Zaradi tega ga posujemo z debelejším kamenom in peskom, če se rada po njem nabira v času dežja voda in se delajo mlake in blato.

Gospodinjice morajo skrbeti tudi, da ne odmetavajo pepela in različnih odpadkov kar brez reda v bližini hiše. Za pepel in odpadke je treba skopati primerno veliko jamo, ki ji oskrbimo močan pokrov, da zavarujemo odpadke, pepel in smeti pred živalmi, muhami in ostalim mrčesom. Kar se le da, je treba sproti sežgati v štedilniku.

Pravijo, da je čistoča pol zdravja. V resnici je od snage zelo odvisno naše zdravje. Koristno je vsaj enkrat na leto vse stanovanjske prostore temeljito prebeliti, kajti apno je odlično razkuževalno sredstvo. Seveda je treba tudi tla in pohištvo tedensko enkrat dobro pomiti z vročo vodo.

Pazimo, da bodo tudi hlevi čisti in zračni! Bolezni se prenašajo tudi z živali na človeka in je zato treba skrbeti, da bodo živali imele ustrezne staje, kjer bo takšno medsebojno okuževanje čim bolj onemogočeno. Tudi hleve je vsaj enkrat na leto dobro prebeliti z apnom in odvažati gnoj tako, da se čim manj raztresa naokoli.

Za naše prebivalstvo v obmejnem pasu

S sporazumom o malem obmejnem prometu med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je stopil v veljavo 20. aprila t. l., so bile objavljene tudi vse občine, za katere omenjeni sporazum velja. Na Koroskem so to občine Labud, Ettendorf, Šent Pavel v Labudski dolini, Št. Jur, Legerbuch, Libeliče, Žvabek, Ruda, Blato, Železna Kapla, Dobrla ves, Galicija, Šmarjeta v Rožu, Sele, Borovlje, Medborovnica, Slovenji Plajberk, Svetna ves, Bistrica v Rožu, Št. Jakob v Rožu, Rožek, Ledence, Marija na Zilji, Podklošter, Straja ves in mestna občina Beljak.

Občine, ki spadajo na jugoslovanski strani jugoslovansko-koroske meje pod določila tega sporazuma, pa so Kranjska gora, Dovje Mojstrana, Jesenica, Žirovnica, Begunje, Tržič, Jezerško, Solčava, Črna, Mežica, Prevalje in Dravograd.

Za mali obmejni promet so odprti in dovoljeni prehodi med Labudom in Dravogradom na Viču, med jugoslovanskimi in avstrijskimi Libeličami, na cesti med Pliberkom in Prevaljami v Grabljah, med Libučami in Mežico pri Ravnjaku, na Jezerskem sedlu, na Ljubelju in na Korenu.

Izdajali bodo pet različnih dovoljenj za prehod meje, in sicer: 1. izkaznico za dvolastnike, ki jo dobijo lastniki zemljišč, preko katerih teče meja ali ki leže onstran meje; 2. mejno izkaznico, ki jo dobijo družinski člani in delovne moči posestnikov izkaznice za dvolastnike, upravičeni najemniki in njihove delovne moči; 3. mejno karto, ki jo dobijo lastniki čred ali posameznih živali, ki gredo preko meje na pašo, pastirji in planšarji, ki take živali in črede čuvajo, ali osebe, ki imajo onstran meje gozdne pravice, dalje gozdni delavci in oglarji, ki hodijo preko meje na delo ter zdravniki, živinozdravniki in babice, ki morajo prekoračiti mejo v izvrševanju svoje službe in končno vozači teh oseb; 4. prehodne izkaznice, ki jih dobijo posestniki, najemniki in koristniki zemljišč to-

stran meje ter njihovi družinski člani odnosno delovne moči, ki morajo uporabljati poti preko jugoslovanskega ozemlja, da lahko pridejo do svojih zemljišč tostran meje; 5. prestopno karto, ki jo v nujnih slučajih, kot n. pr. ob težkem obolenju sorodnikov, ob nesrečah, smrtnih slučajih, pogrebih itd. ali ob drugih važnih povodih, kot nujni živinozdravniški ukrepi, ubrejitve živine itd. takoj izstavljajo policijski komisarjat v Beljaku ali orožniške postaje v Rikarji vesi pri Podkloštru, v Področici. V Slovenjem Plajberku, v Beli, Pliberku in Labudu.

Razen za nazadnje navedene prestopne karte je treba vložiti kolkovane prošnje za izstavitve obmejnih izkaznic. Za točnejše podrobnosti se je treba obrniti na občinske urade, orožniške postaje in okrajna glavarstva v obmejnem pasu.

Prav tako dajejo pojasnila v slučajih nejasnosti varnostne oblasti in občinski uradi v obmejnem pasu.

Posestniki obmejnih izkaznic lahko prekoračijo mejo na za njih pristojnem dovoljenem prehodu v mesecih januar in december od 8. do 16. ure, v mesecih februar in november od 7.30 do 17. ure, v mesecih marec in oktober od 7. do 18. ure, v mesecih april, avgust in september od 5. do 19.30 ure in v mesecih maj, junij in julij od 4. do 20. ure. Ne da bi uporabili dovoljenega mejnega prehoda lahko prekoračijo mejo na lastnem posestvu le dvolastniki, ki preko njihovih zemljišč teče meja. Ne smejo pa se podati preko svojega zemljišča globlje na jugoslovansko ozemlje. Isto velja tudi za njihove družinske člane in delovne moči.

Naše naročnike obveščamo

Anketa, ki smo jo pred štirimi tedni podaljšali, je zaključena. Mnogo naročnikov se je še v zadnjih tednih odločilo in poslalo svoje odgovore. Vendar do jasne opredelitve glede vprašanja, ali naj izhaja Slovenski vestnik dvakrat ali enkrat na teden, ni prišlo. Stališče enih in drugih se skoraj do pičice odtehta, polovica odgovorov, ki smo jih prejeli, je za enkratno, polovica pa za dvakratno izhajanje.

Z ozirom na to, da je med naročniki, ki so odgovorili na anketo, tudi mnogo takih, ki žele sicer dvakratno izhajanje, a dodatno še slikovno prilogo, in ob upoštevanju predlogov, naj list izhaja čez poletje enkrat, v zimskem času pa dvakrat tedensko, smatramo, da bomo večini najbolj ustregli s tem, da bo izhajal Slovenski vestnik do jeseni enkrat na teden na 8 do 12 straneh z mesečno slikovno prilogo. Da ga bo do konca tedna dobil v roke sleherni naročnik, bo list izhajal vsak petek zjutraj. Zaradi poviša-

nih stroškov v zvezi s slikovno prilogo, za katero se je izrekla pretežna večina naročnikov, znaša naročnina odslej naprej štiri šilinge na mesec, posamezna številka pa stane 1 šiling in kadar ima slikovno prilogo 1.50 šil.

Uredništvo se bo potrudilo, da bodo z listom zadovoljni tudi vsi oni naročniki in bralci, ki bi želeli drugačno ureditev. Zlasti bomo skušali upoštevati vse želje in predloge, ki so jih izrazili naročniki v teku ankete.

Uredništvo Slovenskega vestnika.

Morda še ne veste . . .

. . . da imajo največje letališče v Aziji v Karachiju v glavnem mestu Pakistana. Na letališču se križa nič več in nič manj kot 17 letalskih linij;

. . . da je v Jadranu v posesti Jugoslavije 69 otokov, 558 otočkov in 413 rtičev;

Ladijski promet na Vrbskem jezeru

Celovška mestna podjetja so razglasila, da se prične v soboto, dne 9. t. m., spet ladijski promet na Vrbskem jezeru. Zaenkrat bo vozil parnik dvakrat dnevno in sicer od postaje Celovec-jezero ob 9. in 14. uri, iz Vrbe pa ob 10.50 in ob 17.50 uri. Domačini-prebivalci okoliških občin imajo tudi letos možnost, da si nabavijo izkaznice, ki dajejo pravico do znižane voznine. Izkaznice se dobijo v pisarni prometnih podjetij v Celovcu, Sternallee (v posloplju mestnega magistrata).

Ljubelj odprt

Deželna gradbena direkcija v Celovcu je izdala uradno sporočilo, da na Ljubelju ni več snega in da je cesta spet uporabna za vožnje preko meje.

Tudi cesta na Djekše je spet odprta za vse vrste vozil.

Preusmeritev avtobusne proge Beljak — Podgorje

Ker je cesta na odseku med Rožekom in Šmartnom zaprta, so avtobus, ki vozi med Beljakom in Podgorjami, preusmerili čez Vrbo in Rožek. Kakor je objavila poštna direkcija v Celovcu, bo ta ureditev veljala do 15. junija.

ANEKDOTA

Goethe in študenti

Nekoč je sedel Goethe v neki gostilni in pil vino z vodo. Ob sosednjem omizju pa je sedela skupina študentov, ki so divje pljančevali. Ko so opazili, kaj dela Goethe, je eden izmed študentov pripomnil:

„Zakaj mešate vino z vodo? Pokvarili boste samo vino!“

Goethe je mirno odvrnil:

„Voda sama naredi nemega, to dokazujejo ribe. Vino pa poneumlja. To dokazujete vi. Ker pa ne bi rad bil niti eno niti drugo, pijem vino pomešano z vodo.“

Izgledi prašičereje v Avstriji

(Nadaljevanje s 5. strani)

Če primerjamo stanje svinj med posameznimi leti, potem lahko sklepamo, zakaj so cene pitanih prašičev nizke. Število pitovnih — klavnih prašičev je od leta 1951 do 1953 naraslo na 6623. Ponudba je torej veliko večja kot je bila leta 1951. K temu je še pripomniti, da je konjunktura padla zaradi naraščajoče brezposelnosti. Brezposelni si ne more privoščiti toliko, kot če bi bil normalno zaposlen. O tem se ne bi preveč zamudil, samo pripomnil pa bi še, da je treba poskrbeti brezposelnim delo, potem bo tudi kmet lažje prodal in bo krize v prašičereji konec.

V vsakem času, kadar človek težko kupi, hoče imeti za denar dobro blago. Kmet, ki je producent mesa se mora — hočeš ali no-

češ — ravnati po želji potrošnika; primoran je, če hoče obstati na kmetiji. Kaj je treba v tem primeru narediti. Vedeti je treba, kaj hoče potrošnik. Vsaka gospodinja hoče postreči svoji družini z dobrim mesom. Meso starih svinj zato ni primerno. Prav tako ni primerno preveč zamaščene mlade živali. Vsaka žival nima sposobnosti, da ne bi nabrala preveč masti na tistih delih, kjer ni zaželjena. Ti deli so pleča in rebra. Tam ne sme biti veliko masti, če hočemo imeti dobro pečenko. Živali je treba pravilno odbirati, postaviti v hleve take živali, ki bodo v bodočnosti odgovarjale. Sedaj je za to čas, ker je prašičev dovolj. Dober gospodar, ki misli, kaj bo jutri, to že dela. Široka masa kmetov čaka, da jo bodo tega prisilili čas. Lepi dohodki pa ne tečejo v žepu zadnjih, temveč pa v žepu prvih. —ks.

Odpošiljatelj: .....

Drucksache

znamka

30g

Bücherzettel

Knjiga je najzgovornejša priča, da se narod zaveda sebe, da živi, da hoče živeti. V njej je ohranjena narodna preteklost, naša usoda, kakor se je preoblikovala iz stoletja v stoletje.

Živa in čista beseda naših največjih mož, njih misli in čustva . . . njihova borba in neomahljiva vera v bodočnost — vse to je ujeto v knjige . . .

Oton Župančič

„Naša knjiga“

CELOVEC - KLAGENFURT

Gasometergasse 10

60

„Pa pustiva zemljo, duša mi leti višje, je nadaljeval ujetnik in pokleknil, „oče, očisti mojo dušo, utri mi pot do raja, izpovedal se ti bom. Sovraštvo je greh, Bog mi ga oprostí. Toda resnica je, da me bodo kaznovali brez pravične sodbe; sodili so me skrivaj, ker bi bil javno gospodi naštel vse nje grehe. Tega se boje, zato me hočejo hitro spraviti s poti in ničesar ne pišejo, da ne bi njihova sramota bilo očitno črno na belem pred prihodnjimi vekami. No, ko bo veter izpod rabljeve roke raztrosil moj pepel na vse štiri strani, pojdi, oče, k Stepku Gregorjancu, ki dobro ve, kakšen je njegov delež pri nesreči, ki je zadel mene in moje ljudstvo, kako je kmetom prisegel, da jim bo stal na strani, a je svojo prisego pogazil . . .“

„Ujetnik je nato“ — tako je Ivan Babič, zdaj oče Bonaventura, nadaljeval svoje pričevanje — „lepo skrušenega srca opravil svojo kršćansko dolžnost in vsem odpustil, a jaz sem, ko sem ga okrepil z zadnjo popotnico, molil zanj kleče v ječi vso noč. Napočila je nedelja. Rano zjutraj so začeli zvoniti vsi zagrebški zvonovi, a skozi

zvonjenje se je slišalo tudi cingljanje mrtvaškega zvonca. V temnico stopi stražar, a ječar pravi: „Pojdimo, ura je prišla.“ Še enkrat je ujetnik pokleknil in jaz ga blagoslovim. Potem krene mo vsi med krdelom vojakov na Markov trg. Tam pred cerkvijo svetega Marka je šumelo morje ljudstva, glava pri glavi; radovedni ljudje so gledali tudi iz oken in streh. Pred nami je stopal mestni sodnik z žezlom, vzporedno z nami dve vrsti stražarjev, z nami v verige vključeni Pasanec, a za nami v rdečo haljo odeti rabelj in njegovi pomočniki. Gubec pa je ponosno dvigal glavo in se nekam oziral preko glav radovedne množice, ki je šepetala:

„Glejte, to je Gubec, kmečki kralj!“

Sredi trga je bil prazen prostor, ki ga je obkrožala banska vojska, sredi tega prostora pa ogenj in kolo. Dospeli smo tja. Tedaj se pokaže sodnik, dvigne žezlo in glasno spregovori:

„Ljudstvo, čuj! Tu stoji Matija Gubec, stubiški kmet, razbojnik, zločinec, požigalec, čigar morilska roka se je dvignila nad božje in človeško pravo, nad kralja in deželno gosposko. A ta-le tu je Pasanec, tovariš zločinskega Gubca in sam zločinec. Toda pravica je zmagala in za hudodelca je napočila sodba. Pasanec se bodo najprej zlomile kosti na kolesu, potem mu bo rabelj odsekal glavo, a Matija Gubec, čigar hudodelska hlapčevska duša se je predrznila igrati kralja, naj prejme kraljevsko čast: ovenčan bo z razbeljeno železno krono, sedeč na razbeljenem prestolu, potem pa bo razčetrverjen.“

Gubec prebledi, zadrhti, stisne zobe in pogleda ljudstvo. Množica se zdrzne, a potem za-

valovi, ljudje pa stegajo vratove, da jim ne bi ušlo ničesar, kar se je imelo groznega dogajati. Sodnik zlomi palico, jo vrže pred noge obsojenca in zakliče:

„Rabelj, tvoja sta, stori tvojo dolžnost!“

Pasanec poljubi Gubca, poklekne predme in uperi oči v zemljo, a komaj sem ga blagoslovil, ga rablji zgrabijo in v nekaj trenutkih navijejo okoli kolesa, iz katerega so molele ostre železne konice. Zdad rabelj visoko zamahne kij in kmetu razbija vsako kost na rokah in nogah na dvoje. Pri vsakem udarcu prodira v zrak grozoten vzvik iz pomoderlih drhtečih ust nesrečne žrtve. Hitro ga snamejo s kolesa in zmrčvarjeno telo treščijo na zemljo, nakar rabljev pomočnik zgrabi Pasanca za lase, rabelj zamahne z mečem in pokaže množici krvavo glavo.

Ves ta čas je stal Gubec bled in nem ko kamen in gledal v množico, ob vsakem kriku svojega tovariša pa mu je v očeh zatrepetala solza.

„Oče, zdaj pridem na vrsto jaz“, mi je zašepnil, ko se je krvavo truplo prijatelja zrušilo na zemljo, „blagoslovi me!“ Pri tem je pokleknil, se prekrižal in glasno rekel: „Dvignil sem se za pravico in svobodo, zanjo umiram!“ Jaz mu položim roke na glavo in izrečem blagoslov, nakar ga rabelj zgrabi in začne trgati z njega obleko. S silo so ga rabljevi hlapci pritisnili na razbeljeni železni stol, zadržtel je in obraz je pordel ter se od strašnih bolečin izpačil. Rabelj pristopi z razbeljenimi kleščami in začne nesrečneža ščipati za roke, noge in prsi. Za vsakim ščipljajem zazeva krvava rana, vse telo zadrhteva, čelo pokrije gost krvavi znoj, a iz prsi se izvija prodi-

rajoči stok. Naposled dvigne rabelj s klešči iz ognja žarečo železno krono.

„Na, ti, kralj, krono!“ zavpije, da je odmevalo po vsem trgu in spusti žarečo železo na Gubčevo glavo. Koža počí, kri brizgne, bele ustne zadržte, smrtna blečina pokrije ves trpinov obraz, še enkrat me pogleda ko ranjena zver in zašepče:

„Zbogom, oče!“ zatem pa so se začele njegove oči vrteti in vrteti.

Nisem zdržal in sem zbežal. V meni je kipeła kri. Na čelo mi je stopal znoj. Treslo me je in mravljinco so me obhajali. Bil sem ko pijan. Pokleknil sem, da bi molil, a nisem mogel. V celici sem se vrgel na zemljo in plakal, plakal od mraka do zore. Moj Bog, kaj si mi dal doživeti ta dan, ki mi je razklal srce, raztrgal živce, zastrupil dušo; zakaj si dopustil, da me je zadel ta zadnji pogled, to umirajoče krvavo oko, ki me bo žgalo, dokler bom živ? Ali si slišal, Stefan, to krvavo povest? Ali si spoznal strahoto tega našega časa? Kloni do tal, ti mali velikaš! Glej to ubogo našo domovino, preštet pusta pogorišča in se stresi, preštet krvava trupla in se zgrozi, preštet plakajoče matere in otroke in pogrezní se v zemljo. Tudi ti in vsi tvoji tovariši plemiči ste krivi, ne samo krvniški Tahi! Na vaše stopinje se prileplja kri, nad vašo glavo se usipa prokletstvo. Na kolena, mogočni gospod, grdi grešnik! Kesaj se noč in dan, ker tvoji grehi so ko pesek v morju, ko kaplje v dežju. Če si še kaj pošten, nagni svoje srce k ljudstvu, ovijaj mu rane,

Človek naše dobe čedalje slabše sliši

Med mnogimi tako imenovanimi poklicnimi boleznimi je najpogostejša gluhoča. Statistika neovrgljivo dokazuje, da so mnogi poklici sluhu nevarni. Vsak peti primer gluhoče je posledica kotlarskega ali ključavničarskega dela. Od sto gluhih ljudi jih je 15 oglušelo v železarnah, 11 v ključavničarskih in kovaških delavnicah, 6 na železnicah, 5 pri artileriji, en primer pa je treba pripisati glasbilom. Škodljive posledice trušča na človeško uho je že pred 60 leti opazil neki Habermann, ki je proučeval posamezne primere gluhoče. Dokazal je, da stalni trušč deluje na posamezne dele človeškega ušesa tako, da polagoma degenerirajo. Pozneje je neki drugi raziskovalec pregledoval delavce v posameznih poklicih in ugotovil, da v neki delavnici kotlov komaj vsak deseti delavec dobro sliši.

Primeri, da ljudje v raznih poklicih oglušne, se čedalje bolj množijo. Notranjemu delu ušesa so zlasti nevarni stroji na stisnjen zrak, kakor so pnevmatična kladiva s 1800 in 2000 udarci v minuti. Njihova nevarnost je dvojna: silnemu trušču se pridružijo še neprestane eksplozije stisnjene zraka. Po dveh letih dela v predilnici so le redki delavci, ki še dobro slišijo. Po sedmih letih sliši tak delavec samo še pogovor ljudi, oddaljenih od njega dva metra. Zelo redki so poklici, ki sluhu sploh niso nevarni. Človeškemu ušesu je nevaren tudi ulični hrup v velikih mestih. Ostrino našega sluha otopi celo topot konjskih kopit.

Kako pa vpliva trušč na človeške živce? Cim bolj se civiliziramo, tem večji je trušč okrog nas

Vsem interesentom naznanjamo, da prodajamo od 12. do 16. t. m. gašeno apno (tri peči). Interesenti naj se pisмено prijavijo. Družina Urank pdm. Kavh, Encelna vas, pošta Galicija.

in tem manjša občutljivost našega sluha. Ušesa modernega človeka ne morejo dojemati rahlejših zvokov iz okolice, kakor jih dojemajo prebivalci gorskih krajev ali gozdnih področij, kjer daleč naokrog ni nobene tovarne, delavnice, železnice, ceste itd. Mi ne slišimo več tako dobro, kakor so slišali naši očetje. Privadili smo se brnenju motorjev in zato naš sluh ni več tako občutljiv, kakor je bil njihov.

Neki znanstvenik je proučeval učinek zvoka na površini možganov živega človeka. Šlo je za človeka, ki je imel nevarno poškodovano lobanjo. Bolnik je bil nezavesten. Njegova lobanja je bila prebita in na možganih je bilo videti, da še živi. Po vsakem najmanjšem šumu mu je pritisnilo v možgane nekaj krvi. Če pa je zapel na hodniku zvonec ali če je kdo hodil, po terasi ali kašljal v sosedni sobi, se je to takoj poznalo na obtoku krvi v bolnikovih možganih. Ta primer nam kaže, da zvok stalno vpliva na možgane. Ne gre pa samo za občutek in njegov prenos z ušesa na možgane, marveč za vpliv zvoka na ves živčni sistem sploh.

Če zberemo vse podatke o vplivu ropota in trušča na človeški organizem, vidimo, da vpliva življenje v hrupnih prostorih predvsem na

srce. Hrupu in trušču je treba pripisati mnoge primere takihardije (hitrega utripanja srca), aritmije in poslabšanja že starih bolezni srca. Hrup pa vpliva tudi na želodec. V nekem psihološkem laboratoriju so nedavno proučili vpliv trušča na delovanje želodca. Bolniku so potisnili v želodec gumijevo cevko, povezano z registriranim aparatom. Aparat pa je pokazal, da so se želodčne stene nepravilno in le malo krčile, če je v bližini bolnika kaj zaropotalo. Dokler ni bilo dobro znano vplivanje zvoka, so ljudje mislili, da se lahko hrupu umaknejo s spanjem. Toda človek tudi v spanju reagira na zvoke. Zato človek našega časa tudi nočnega miru nima. Dnevni naporji so mnogo hujši, čas počitka pa je skrajšan in ga moti še trušč.

Največja žival najhitreje raste

Tako imenovani modri kit je takoj prvi dan, ko pride na svet, dolg kakih 7 m. Po sedmih mesecih sesanja je dolg že 16 m. Po dveh letih je samica dolga kakih 24 m. Kit raste do 12 leta. Najhitreje raste v prvem letu. Vsak dan raste do 4 cm, na teži pa pridobi kakih 100 kg.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 8.20 Jutanja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zetje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Petek, 8. maj

10.45 Za dom — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska po-

ročila in objave — Okno v svet: Španija — 15.45 Nekaj za nabiralce znamk — 16.30 Vsi otroci poslušajte! — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Okrajno mladinsko petje Gradec-mesto.

Sobota, 9. maj

8.45 Za naše male poslušalce. Za naše mamice — 10.45 Veder dopoldne — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 16.15 Film-magacin — 18.00 Pogled v svet — 18.30 Ivan Cankar: Hlapec Jernej — 20.15 Športna poročila — 20.20 Vedrost v mestu in na deželi!

Nedelja, 10. maj

7.15 Sonce čez hribček gre, pesmi v nebo done... — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepa melodije — 13.45 Ura jagrov — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 18.30 Plesna glasba in šlagerji — 19.45 Sport in glasba — 20.15 Športna poročila — 20.20 Zabavni koncert.

Ponedeljek, 11. maj

10.45 Veder dopoldne — 11.00 Pozdrav za mesto in deželo — 11.25 Šolska ura — 14.30 Slovenska poročila in objave. Teden in mi — 14.45 Mojstri besede: Bernhard Shaw — 15.45 Za gospodinjjo — 16.30 Za bolnega in osamljenega — 20.15 Specialno za Vas! — 20.45 Literatura v ponedeljek — 21.15 Oporni koncert.

Torek, 12. maj

11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska poročila in objave. Zdravniški vedež. Koroške narodne — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Za našo vas — 19.15 Velika šansa — 20.45 Zetje, ki jih radi izpolnimo.

Sreda, 13. maj

10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska poročila in objave. Za ženo in dom — 20.15 „Mi se peljemo s potovalnim uradom!“

Naročilnica za knjige

Pošljite mi, prosim, po povzetju naslednjo knjigo (naslednje knjige):

.....izvod(ov)	Kranjec: Pod zvezdo	br. 270 strani	3.— šil.
.....	Koprivec: Sestanki	pl. 379 strani	20.— šil.
.....	Malenšek: Matjaž	ppl. 263 strani	10.50 šil.
.....	Kranjec: Pomlad	ppl. 227 strani	16.— šil.
.....	Kozak: Profesor Klepec	pl. 156 strani	6.— šil.
.....	Kraigher: Kontrolor		
.....	Skrobar	ppl. 407 strani	21.— šil.
.....	Krleža: Hrvatski Bog		
.....	Mars	ppl. 273 strani	15.50 šil.

(Knjigo, ki jo želite, podčrtajte!)

(podpis)

Knjige so vezane v platno (pl.), polplatno (ppl.) ali pa so broširane (br.)

blaži jih in prizadevaj si, da boš vreden božjega lika, ki ga v sebi nosiš. Angela imaš zraven sebe, svojo ženo. Okleni se je srčnejše. Preden mine leto dni, se bom iz svoje celice vrnil semkaj, da te rešim — ali — prekolenem na veke!“

Pater je odšel, Gregorjanec pa je ostal na kolenih sklonjene glave in s sklenjenimi rokami sam sredi svoje mračne sobe in, drhte od strahu, dolgo klečal, ker je iz mraka strmelo v njegovo srce umirajoče oko kmečkega kralja.

XXXIX

Na koncu Pišec je pod hribčkom visoka lesena hiša s pristrškom. To je domovanje gospodarja Osvolda. Noč je, komaj se vidi mesec, ki se podi za črnimi oblaki. Pod pristršjem stoji kraj pota oborožen hrvaški kmet, ki drži dva konja. To je Gušetič. Na steber pristršja se prisljanja drug Hrvat, postaven mož, Ilija. Roko je ovil okoli pasu žene, ki se nagiba k njemu s podstenja in drži v rokah detece, zraven nje pa stoji deček.

„Žena, dušica“, vzdihne Ilija, „vse je propadlo, vse. Gubca so razčetrverili, brata so mi obesili v Brežicah, Tahi nam je požgal hišo. Sam sem komaj odnesel glavo. Izdal nas je prekleti hudodelski Drmačič. Izdal nas je tudi Nožina. Tu ne morem več ostati. Moram bežati, sledijo mi in me gotovo ujemó. Ni mi zase, zate mi je, Kata, za nedolžne otroke. Uberem pot na Turško. Tam se bije boj.

Nihče me tam ne pozna. Ko si bom nekaj prihranil, ubežimo pod beneško oblast. Na, vzemi možnjo zlata, dobro jo spravi!“

„Ilija, drug!“ je jokala žena, ki se ni mogla utolažiti in se je za moža bala, „brez tebe mi revi ne bo živeti. Kaj naj rečem deci, če bo spraševala po očetu? Oh, ostani, sicer me bo konec. Mogli bi te zateči in ubiti — joj žalostna mati, ki si me rodila!“

„Zbogom!“ zasepeče Ilija in poljubi detece v naročju matere, prime dečka za glavo in pritisne na nedolžno čelo svoji ustni ter objame ženo in poljubuje in boža, dolgo, dolgo, ko da se ima ločiti od nje leta in leta.

„Zbogom“, se naposled v solzah izvije iz ženinega objema. „Zbogom, dokler se spet ne vidiva, dušica!“

„Zbogom, zbogom!“ je ječala Kata in tesneje stiskala k sebi detece, ko sta jezdeca že izginjala v temo.

Spet je noč. Mimo mesteca Jasenovca brzita dva oborožena pešca — Gregorič in Gušetič. Konja sta pustila pri plemiču Rozaliču, svojem znancu v Zagorju, da jih vrne štajerskemu župniku, zakaj če bi jezdila, bi to vzbujalo preveč suma. Naglo hodita, gledata predse in molčita. Vasi, ki se iz daljave svetijo, se od daleč ogibata; bojita se, da bi jih spoznali Uskoki, ki jih je tu veliko.

„Ilija“, reče Gušetič, „ali nisi lačen?“

„Sem, pa se ne zmenim za to.“

„Jaz pa se, lačen sem in žejen. Kar kolje me po trebuhu.“

„Potrpi, nismo daleč od meje; tam se bova lahko najedla do sita na turški račun.“

„Prej pa bova lahko tu cepnila od gladu.“

„Ali si baba? Ne veš, da so nama najbrž na sledi? Premagaj se.“

„Ne morem. Nisem baba, toda nisem ptica nebeška, ki jo Bog hrani na svoj račun.“

„Pa kaj hočeš? Da jim pademo v roko?“

„Tisto ne. Veš kaj? Tam za gozdom je samotna krčma. Poznam jo iz prejšnjih časov. Na slabem glasu je, hajduško shajališče. Tja se zateciva. Navpija se, založiva se in naspiva do ranega jutra, potem pa dalje.“

Ilija je okleval, naposled pristane. „Pa pojdiva, naj bo po tvojem — samo da se nama kaj ne zgodi.“

„Kaj naj se nama zgodi, jesti in piti je dobro naključje“, se zasmee Gušetič.

Oba kmeta vzameta krepko pot pod noge. Mesec je stal visoko in že od daleč se je odražalo od neba suho drevje gozdiča, med drevjem pa se je svetila rdeča iskrica — luč iz krčme. Tja sta jo udarila begunca preko polja in kmalu sta izginila med drevesi.

Čez četrte ure so pritopotali konji z jezdeci. Bili so štirje: Uskoki na konjih; eden pod širokim klobukom je bil videti častnik, zraven njega je jezdilo majhno človeče, ki je bil potegnul krajce klobuka na čelo, da bi se mu ne spoznalo njegovo lice. Četa se ustavi sred pota.

„Obrnimo se“, reče nejevoljno častnik, „kaj nas trapiš in mučiš sredi blata in snega? Pusti Ilijo, tega sam hudič ne bo izsledil. Bogue,

Četrtek, 14. maj

7.15 Jutranji koncert. Slovenske pesmi pojejo in igrajo razni ansambli — 8.10 Godba na pihala — 14.45 Po štajerski deželi — 15.45 Vedra oddaja — 21.00 Kriminalna uganka.

Petek, 15. maj

10.45 Za dom — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska poročila in objave. Mogoče vas zanima... — 16.30 Vsi otroci poslušajte — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.15 Štajerske življenjske slike.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Petek, 8. maj

12.45 Slovenske narodne pesmi — 15.15 Zabavne melodije — 17.10 Igra Orkester Radia Ljubljana — 17.30 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.20 Svet v satiri in humorju — 20.20 Simfonični plesi — 20.45 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 40 minut z veselim zabavnimi orkestri.

Sobota, 9. maj

12.45 Od melodije do melodije — 13.50 Kulturni pregled — 14.00 Hrvatska narodna glasba — 17.20 Oddaja za pionirje — 20.00 Javna oddaja Radia Ljubljana za organizaciji Zveze borcev in Združenih rezervnih oficirjev.

Nedelja, 10. maj

6.00 Novosti in zanimivosti iz kmetijstva — 9.00 Literarno-glasbena oddaja — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Igrajo veliki zabavni orkestri — 13.10 Zeleli ste — poslušajte! — 15.15 Za dobro voljo — 15.40 Radijska igra — 20.00 Opera.

Ponedeljek, 11. maj

12.45 Narodna glasba — 14.00 Okno v svet — 15.30 Šolska ura — 17.10 Popevki in ritmi — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Poje ženski mešani zbor iz Kranja — 20.00 Simfonični koncert orkestra

Torek, 12. maj

11.00 Šolska ura — 13.00 Med glasbenim sporedom kulturne zanimivosti — 15.30 Kulturni pregled — 16.00 Športno predavanje — 17.10 Zabavni zvoki — 18.00 Narodne in umetne pesmi — 18.20 Literarna oddaja — 20.00 Prizori iz oper.

Sreda, 13. maj

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 15.15 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 15.50 Zdravstveni nasveti — 17.30 Šolska ura — 20.00 Solistične skladbe slovenskih skladateljev — 20.30 Radijska igra.

Četrtek, 14. maj

13.30 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 14.00 Vedri slovenski napeti — 15.15 Od melodije do melodije — 16.00 Oddaja za ženo — 16.10 Koncert po željah — 18.00 Pesmi, ki so jih peli partizani — 18.20 Novosti iz literature — 20.00 Koncert zborovskih skladb slovenskih in hrvatskih skladateljev v izvedbi zbor slovenske filharmonije.

Petek, 15. maj

13.00 Orkestri in solisti — 14.00 Pester spored zabavne glasbe — 17.30 Urednikova beležnica, pionirska pošta in glasba za pionirje — 18.20 Svet v satiri in humorju — 20.00 Večerni orkestralni spored del Antonina Dvoraka — 20.45 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Pester spored zabavnih in plesnih melodij.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Casomertergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2 Postschleßbach 17.